

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Ю.С. Скрипник, Т. В. Тітієвська, Г.В. Люшинська

ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

ПРАКТИКУМ

**для самопідготовки студентів I курсу медичних факультетів
до II туру Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни
«Латинська мова та медична термінологія»**

Запоріжжя
2020

УДК 811.124(075.8)

С 45

*Практикум рекомендовано до видання Центральною методичною радою
Запорізького державного медичного університету
(протокол № від _____ 2020 р.)*

Рецензенти:

С. М. Чугін – канд.фарм.наук, доцент, доцент кафедри анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії Запорізького державного медичного університету.

О. В. Сидоренко – канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри культурології та українознавства Запорізького державного медичного університету.

Автори-укладачі:

Ю. С. Скрипник – канд. філол. наук, старший викладач кафедри іноземних мов Запорізького державного медичного університету;

Т. В. Тітієвська - старший викладач кафедри іноземних мов Запорізького державного медичного університету;

Г. В. Люшинська - викладач кафедри іноземних мов Запорізького державного медичного університету.

Скрипник Ю. С.

С45

Латинська мова та медична термінологія : практикум для самопідготовки студентів I курсу медичних факультетів до II туру Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» / Ю. С. Скрипник, Т. В. Тітієвська, Г. В. Люшинська. – Запоріжжя : [ЗДМУ], 2020. – 81 с.

Практикум містить теоретичний матеріал, що допоможе студентам у підготовці до Олімпіади а також завдання, що допоможуть його засвоїти. Подані завдання мають високий рівень складності та допомагають краще вивчити граматику та лексику латинської мови. Практикум можна використовувати як для самостійного опрацювання навчального матеріалу, так і для додаткового, більш глибокого осмислення розділів «Клінічна термінологія» та «Фармацевтична термінологія» у межах дисципліни «Латинська мова та медична термінологія».

УДК 811.124(075.8)

©Скрипник Ю.С., Тітієвська Т.В., Люшинська Г.В., 2020

©ЗДМУ, 2020

Зміст

Передмова	4
Завдання до I туру всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни «латинська мова та медична термінологія»	6
Розділ 1. Клінічна термінологія	10
Тема 1. Грецькі дублети іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи II відміни.	10
Тема 2. Грецькі дублети прикметників I-II відміни. Participium perfecti passivi у клінічній термінології.	12
Тема 3. Грецькі дублети іменників III відміни чоловічого роду.	14
Тема 4. Грецькі дублети іменників III відміни жіночого роду. Суфікси –itis; ōsis; iasis.	16
Тема 5. Грецькі дублети іменників III відміни середнього роду. Кінцеві терміноелементи III відміни. Суфікси –oma; -ema.	17
Тема 6. Грецькі дублети прикметників III відміни. Дієприкметники теперішнього часу активного стану.	18
Тема 7. Грецькі дублети іменників IV-V відміни.	19
Тема 8. Словотвір. Латинські та грецькі префікси. Числівники в ролі префіксів. Грецькі дублети латинських займенників і прислівників.	20
Вправи до розділу 1	24
Розділ 2. Фармацевтична термінологія	30
Тема 11. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, солей, оксидів, складних ефірів.	30
Тема 12. Відомості про фармацевтичну термінологію. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів.	31
Тема 13. Рецепт, його структура. Розгорнуті і скорочені прописи рецептів. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах. Найуживаніші дієслівні форми у рецепті.	36
Тема 14. Рецепт. Виписування рецептів на рідкі лікарські форми. Скорочення в рецептах.	41
Тема 15. Рецепт. Виписування рецептів на м'які лікарські форми. Скорочення в рецептах.	51
Тема 16. Рецепт. Виписування рецептів на тверді лікарські форми. Скорочення в рецептах.	54
Вправи до розділу 2	61
Список використаних та рекомендованих джерел	81

Передмова

Практикум з латинської мови призначений для самопідготовки студентів для студентів I курсу, що виконують самостійну підготовку до II турі Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни Латинська мова та медична термінологія. Теоретичний матеріал подано у порядку, що передбачений Типовою робочою програмою з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» (для студентів I курсу та студентів II курсу, які попередньо здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста за спеціальністю 5.12010101 «Лікувальна справа» та 5.12010102 «Сестринська справа») складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) магістра галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 222 «Медицина», за навчальним планом, затвердженим наказом МОЗ України «Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації у системі вищої медичної та фармацевтичної освіти» від 22.03.04 №148 освітньої програми «Лікувальна справа»

Практикум можна використовувати як для самостійного опрацювання навчального матеріалу, так і для додаткового, більш глибокого осмислення розділів «Клінічна термінологія» та «Фармацевтична термінологія» у межах дисципліни «Латинська мова та медична термінологія».

Кожна тема містить вичерпну теоретичну інформацію, викладену таким чином, щоб наштовхнути студента на самостійне її опанування. Також кожна тема містить вправи, що дозволяють розвивати в учнях мовну та професійну компетентність.

У кінці практикуму поданий словник найуживаніших термінів, що дозволить студентам краще орієнтуватися в граматичній термінології.

Послідовність розміщення теоретичного і практичного матеріалу представлено відповідно до принципів сучасної методики викладання спеціальних дисциплін, до яких і належить латина.

Практикум може стати в нагоді не тільки студентам, які готуються до II туру Олімпіади, а також студентам, аспірантам, молодим викладачам та всім, хто цікавиться латинською мовою

ЗАВДАННЯ ДО I ТУРУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ДИСЦИПЛІНИ «ЛАТИНСЬКА МОВА ТА МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ»

1) Виберіть слова, в яких другий склад наголошений:

- | | |
|---------------|----------------|
| 1. Benignus | 6. Lamina |
| 2. Cochlearis | 7. Pharmaceuta |
| 3. Gangraena | 8. Quadruplex |
| 4. Amarus | 9. Mobilis |
| 5. Limpidus | 10. Officina |

Варіанти відповіді – _____

2) Вкажіть відміну іменників(I-V)

- | | |
|--------------|-------------|
| 1. Abdomen | 6. Collum |
| 2. Abscessus | 7. Tuber |
| 3. Basis | 8. Corpus |
| 4. Brachium | 9. Meatus |
| 5. Bucca | 10. Species |

Варіанти відповіді –

- I - _____
- II - _____
- III - _____
- IV - _____
- V - _____

3) Перекладіть словосполучення і поставте їх в потрібні форми

	<i>Nom.Sing.</i>	<i>Gen.Sing.</i>	<i>Nom.Plur.</i>	<i>Gen.Plur.</i>
права легенева артерія				
внутрішній слуховий прохід				
хребцевий отвір				
потилична кістка				

4) Перекладіть та провідніайте словосполучення:

1) малий грудний м'яз

Singularis

Nom. _____

Gen. _____

Dat. _____

Acc. _____

Abl. _____

Pluralis

Nom. _____

Gen. _____

Dat. _____

Acc. _____

Abl. _____

2) поверхнева лімфатична судина

Singularis

Nom. _____

Gen. _____

Dat. _____

Acc. _____

Abl. _____

Pluralis

Nom. _____

Gen. _____

Dat. _____

Acc. _____

Abl. _____

3) задній решітчастий отвір

Singularis

Nom. _____

Gen. _____

Dat. _____

Acc. _____

Abl. _____

Pluralis

Nom. _____

Gen. _____

Dat. _____

Acc. _____

Abl. _____

5) Перекладіть багаточленні анатомічні терміни, вкажіть словникову форму кожного слова

1. Передня менінгіальна гілка внутрішньочерепної частини хребтової артерії -

2. Язикоглоткова частина верхнього констріктора глотки -

3. Піхва сухожилка короткого м'яза-розгинача зап'ястка

4. Передня міжм'язова перегородка гомілки

5. Борозна сухожилка довгого м'яза-згинача великого пальця

6. Поперечна поверхнева п'ясткова зв'язка

7. Великий піднебінний отвір зовнішньої основи черепа

8. Бронхіальні залози часткових та сегментарних бронхів

9. Поперечні піднебінні складки слизової оболонки рота

10. Перетинки щитоподібного хряща гортані

11. Капілярна сітка лімфатичних судин лімфатичної системи

12. Отвори найменших вен правого передсердя -

б) Перекладіть вирази з применниками українською мовою

Ad ventriculum dextrum

Ante operationem

Inter costas

Per diem

Supra meatum

A parte superiore

Cum nervo faciali

Sub dorso

7) Перекладіть словосполучення латинською мовою:

в верхній отвір - _____

через нижню гортанну артерію - _____

без передньої продовгуватої зв'язки - _____

з передньою шкірною гілкою - _____

під верхній шийний ганглії - _____

між верхівками - _____

біля горбків - _____

для кісток - _____

в лоб - _____

під підшлункову залозу - _____

про голову - _____

через яєчко _____

з судин - _____

під шийкою _____

в судини - _____

всередині живота - _____

з ділянками _____

від діафрагми _____

до країв - _____

без кінцівок - _____

Розділ 1. Клінічна термінологія

ТЕМА №1

Греко-латинські дублети іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи II відміни. – 2 год.

До другої відміни чоловічого роду належать такі іменники, які мають в Nom. sing. закінчення **-us** або **-er**, а в Gen. sing. – закінчення **-i**, напр.: **medicus, i m** – лікар; **morbis, i m** – хвороба; **succus, i m** – сік; **paediatr, tri m** – педіатр, дитячий лікар; **cancer, cri m** – рак. До другої відміни належить також іменник **vir, viri m** – чоловік, муж.

Винятки з правила про рід іменника II відміни чоловічого роду

Серед іменників другої відміни із закінченням **-us** або **-er** є кілька таких, що належать до жіночого або середнього роду.

До жіночого роду належать:

alvus, i f живіт, шлунок
alvus laxa – розвільнений шлунок,
розслаблений живіт
bolus, i f глина
bolus alba – біла глина
crystallus, i f кристал
crystallus lucida – світлий кристал

diameter, tri f діаметр
diameter transversa – поперечний діаметр
humus, i f земля, ґрунт
humus nigra – чорна земля
methodus, i f метод
methodus recta – правильний метод
periodus, i f період
periodus critica – критичний період

До жіночого роду належать також іменники, які є назвами дерев та кущів, напр.:

Amygdalus, i f	мигдаль	Juniperus, i f	ялівець
Cerasus, i f	вишня	Ricinus, i f	рицина
Crataegus, i f	глід	Sambucus, i f	бузина
Eucalyptus, i f	евкаліпт	Sorbus, i f	горобина

До середнього роду належать:

virus, i n 1) вірус, збудник інфекційного захворювання;
2) отрута, отруйні виділення тварин
(в медичній термінології вживається тільки в однині).

vulgus, i n натовп, юрба (від цього іменника утворений прикметник vulgaris, e (звичайний), який часто вживається у біологічній термінології та номенклатурі лікарських засобів).

Ä Примітка: За зразком іменників другої відміни чоловічого роду відмінюються прикметники першої групи із закінченнями **-us** або **-er** та дієприкметники минулого часу пасивного стану із закінченням **-us**. При відмінюванні іменники та узгоджені з ними прикметники чи дієприкметники мають однакові відмінкові закінчення.

Зразок відмінювання

Periodus critica – критичний період

Singulāris

Nom.	periodus	critica
Gen.	periōd-i	critic-ae
Dat.	periōd-o	critic-ae

Plurālis

periōd-i	critic-ae
periōd-ōrum	critic-ārum
periōd-is	critic-is

Acc.	periōd-um	critīc-am	periōd-os	critīc-as
Abl.	periōd-ō	critīc-ā	periōd-is	critīc-is

<i>Латинський іменник</i>	<i>Грецький іменник</i>	<i>Грецький словотворчий елемент</i>	<i>Значення</i>
ānīmus, i m	psyche	psych-	душа, духовна сила
angŭlus, i m	gonia	goni-	кут
calcŭlus, i m	lithos	lithos	камінь
cancer, cri m	carcinos	carcin-	рак
cibus, i m	trophe	troph-	їжа, живлення
digītus, i m	dactylos	dactyl-	палець
locus, i m	topos	top-	місце
medīcus, i m	iater	-iatr	лікар
morbus, i m	nosos, pathos	nos-; -path-	хвороба
muscŭlus, i m	mys	my-	м'яз
nasus, i m	rhis	rhin-	ніс
nervus, i m	neuron	neur-	нерв
ocŭlus, i m	ophthalmos	ophthalm-	око
pilus, i m	trix	trich-	волосина
popŭlus, i m	demos	dem-	народ
somnus, i m	hypnos	hypn-	сон
succus, i m	chylos	chyl-	сік
umbilīcus, i m	omphalos	omphal-	пупок
utērus, i m	hystēra, metra	hyster-; -metr-	матка
ventricŭlus, i m	gaster	gastr-	шлунок
vir, viri m	aner	andr-	чоловік

Греко-латинські дублети іменників середнього роду II відміни

<i>Латинський іменник</i>	<i>Грецький іменник</i>	<i>Грецький словотворчий елемент</i>	<i>Значення</i>
caecum	typhlon	typhl-	сліпа кишка
cerēbrum	encephalon	encephal-	головний мозок
crassum	colon	col-	ободова кишка
intestīnum	enteron	enter-	кишка
labium	cheilos	cheil-	губа
ligamentum	desmon	desm-	зв'язка
medicamentum	pharmacon	pharmac-	ліки
ovarium	oophoron	oophor-	яєчник
ovum	oon	oo-	яйце
rectum	proctos	proct-	пряма кишка
intestīnum	enteron	enter-	кишка
scutum	thyreos	thyreo-, thyro-	щит
venēnum	toxīcos	toxic-, tox-	отрута

ТЕМА №2

Греко-латинські дублети прикметників I-II відмін. Дієприкметник минулого часу пасивного стану в клінічній термінології. – 2 год.

<i>№ n/n</i>	<i>Латинський прикметник</i>	<i>Грецький прикметник</i>	<i>Грецький словотворчий елемент</i>	<i>Значення</i>
1.	acidus, a, um,	oxys	ox-, oxy-	кислий, гострий, різкий, пов'язаний з киснем
2.	albus, a, um	leucos,	leuc-, leuk-	білий
3.	aliēnus, a, um	xenos	xen -	чужий
4.	angustus, a, um	stenos	sten-	вузький
5.	caecus, a, um	typhlos	typhl-	сліпий
6.	crassus, a, um	pachys	pachy-	товстий
7.	flavus, a, um	xanthos	xanth-	жовтий
8.	durus, a, um	scleros	scler-	твердий
9.	griseus, a, um	polios	polio-	сірий
10.	humīdus, a, um	hygros	hygr-	вогкий
11.	latus, a, um	platys	platy-	широкий
12.	longus, a, um	dolichos	dolich-	довгий
13.	magnus, a, um	macros, megas, megale	macr- mega-	великий
14.	malus, a, um	cacos	cac-	поганий
15.	medius, a, um	mesos	mes-	середній
16.	mortuus, a, um	necros	necr-	мертвий
17.	multus, a, um	polys	poly-	числений
18.	niger, gra, grum	melas	melan-	чорний
19.	novus, a, um	neos	neo-	новий
20.	parvus, a, um	micro oligos	micr- olig-	недостатній
21.	pius, a, um	leptos	lept-	ніжний, тонкий
22.	rectus, a, um	proctos orthos	proct- orth-	прямий, правильний
23.	ruber, bra, brum	erythros	erythr-	червоний
24.	siccus, a, um	xeros	xer-	сухий
25.	spurius, a, um	pseudos	pseud-	уявний, несправжній
26.	tardus, a, um	bradys	brady-	повільний
27.	totus, a, um	pas	pan-	весь, цілий

Дієприкметник минулого часу пасивного стану (PARTICIPIUM PERFECTI PASSIVI)

Participium perfecti passivi (P.P.P.) утворюється шляхом додавання до основи супіна прикметникових закінчень прикметників 1-ої групи **-us(m), -a(f), -um(n)**, наприклад:

Дієслово	Основа супіна	Participium perfecti passivi
curo, curātum, āre лікувати	curat-	curātus, a, um вилікуваний
misceo, mixtum, ēre змішувати	mixt-	mixtus, a, um змішаний
solvo, solūtum, ěre розчиняти	solut-	solūtus, a, um розчинений
nutrio, nutrītum, ĩre годувати, кормити	nutrit-	nutrītus, a, um нагодований, нагороджений

Participia perfecti passivi відмінюються так само, як і прикметники 1-ої групи, тобто за зразком іменників першої і другої відмін. Вони часто вживаються в анатомічній, гістологічній, фармацевтичній і клінічній термінології. Запам'ятайте найчастіше вживані.

Дієприкметники минулого часу пасивного стану в клінічній термінології.

acquisītus, a, um – набутий
vitium cordis **acquisītum** – набута вада серця

diffūsus, a, um – розлитий
struma **diffūsa** toxīca – дифузний токсичний зоб

dsseminātus, a, um – розсіяний
sclerōsis **dissemināta** – розсіяний склероз

apertus, a, um – відкритий
clausus, a, um – закритий
с
ombinātus, a, um – комбінаторний
vitium mitrāle **combinātum** – комбінаторна мітральна вада

incarcerātus, a, um – защемлений
hernia **incarcerāta** – защемлена грижа

innātus, a, um – вроджений
nephropathia **innāta** – вроджена нефропатія

complicātus, a, um – ускладнений
complētus, a, um – повний
fractūra aperta – (clausa, coplĕta, complicāta) перелом відкритий (закритий, повний, ускладнений)

inversus, a, um – перевернений
situs **inversus** viscĕrum – перевернене положення внутрішніх органів

compensātus, a, um – компенсований
hepatītis **compensāta** – chronīca хронічний компенсований гепатит

laesus, a, um – пошкоджений
functio **laesa** – пошкоджена функція

congenitus, a, um – вроджений
vitium cordis **congenitum** – вроджена вада серця

mixtus, a, um – змішаний
glaucoma **mixtum** – змішана глаукома

morsus, a, um – кусаний
vulnus **morsum** – рана укушена

contusus, a, um – товчений
vulnus **contusum** – товчена рана

protractus, a, um – затяжний
decursus **protractus** morbi затяжний перебіг хвороби

ТЕМА № 3

Греко-латинські дублети іменників чоловічого роду III відміни. - 2 год.

<i>Лат. іменник</i>	<i>Грецький дублет</i>	<i>Значення</i>
adeps, ipis m	lip- steat-	жир, жировий
aër, aëris m	aër-	повітря
apex, icis m	acr-	верхівка, вершина, кінець
calor, òris m	therm- pur-	жар, тепло
carbo, onis m	anthrac-	вугілля
color, òris m	chromat-	колір
dens, dentis m	odont-	зуб
dolor, òris m	alg- odyn-	біль
homo, inis m	anthrop-	людина
infans, ntis m/f	paed-, paid-	дитина, дитячий
lien, lienis m	splen-	селезінка
pavor, oris m	phob-	нав'язливий, хворобливий страх
pes, pedis m	pod-	нога, стопа
pulmo, onis m	pneum-	легеня
ren, renis m	neph-	нирка
sanguis, inis m	haem-, haemat-	кров

sol, solis m	heli-	сонце
sudor, oris m	hidr-	піт
tendo, inis m	ten-	сухожилок
testis, is m	or-, orch-, orchid-	яечко (чоловіча статева залоза)
tumor, oris m	onc-	пухлина
unguis, is m	onych-	ніготь

Синонімія клінічних термінів

Клінічні терміни можуть мати синонімічні пари (грецький термін-компонент та латинський багатослівний термін).

Наприклад: *haematomyelia – apoplexia spinalis*
laryngectomy – extirpatio laryngis totalis
lipocoele – hernia adiposa
odontolithus – calculus dentalis

3. Виконання тренувальних вправ (30 хв.). Підручник: с. 169, впр. II (усно), с. 171, впр. VI, VII (усно), с. 169, впр. IV (письмово).

ТЕМА № 4

Греко-латинські дублети іменників жіночого роду III відміни. – 2 год.

Латинсько-грецькі дублети іменників жіночого роду III відміни

Лат. іменник	Грецький дублет	Значення
articulatio, onis f	arthr-	суглоб
auris, is f	ot-	вухо
cartilago, inis f	chondr-	хрящ
cervix, icis f	trachel-	шийка (матки)
cutis, is f	dermat-	шкіра
curatio, onis f	therap-	лікування
faeces, ium f (Plur.)	copr-	кал, випорожнення
mater, tris f	mening-	мозкова оболонка
mens, mentis f	phren-	розум (стосується психічних властивостей людини)
mors, mortis f	thanat-	смерть
pelvis renalis	pyel-	ниркова миска
section, ionis f	tom-	розріз, розсікання
vox, vocis f	phon-	голос, звук

Суфікси іменників третьої відміни жіночого роду

Суфікс **-itis, itidis** вказує на запальний процес та утворює іменники від основ, що означають назву органа.

Наприклад: *gastritis, gastritidis f* – гастрит, запалення слизової оболонки шлунка

bronchitis, bronchitidis f – бронхіт, запалення бронхів

Суфікс **-osis, is** утворює іменники, які вказують на назви хвороб незапального процесу.
Наприклад: *acidosis, acidosis f* – збільшення вмісту кислих речовин у крові і у тканинах

Суфікс **-iasis, is** вказує на назви хвороб незапального характеру та ознаки хвороб.

Наприклад: *nephrolithiasis, is f* – нирковокам'яна хвороба
psoriasis, is f – псоріаз, шкірна хвороба, лускуватий лишай

Синонімія клінічних термінів

Клінічні терміни можуть мати синонімічні пари (грецький термін-комполіт та латинський багатослівний термін або такі, що утворені від латинської та грецької основ).

Наприклад: *curatio – therapia, medication*
hydrarthrosis – hydrops articularis
tensio intraocularis – ophthalmotonus
trachelitis – cervicitis
ilitis - gingivitis

ТЕМА № 5

Греко-латинські дублети іменників середнього роду III відміни. – 2 год.

Латинсько-грецькі дублети іменників середнього роду III відміни

Лат. іменник	Грецький дублет	Значення
abdomen, inis n	lapar-	живіт, черево
cadaver, eris n	necr-	труп
caput, it is n	cephal-, kephal-	голова
cor, cordis n	cardi-	серце
corpus, oris n	somat-	тіло
fel, fellis n	chol-	жовч
lac, lactis n	galact-	молоко
os, oris n	stomat-	рот
os, ossis	oste-	кістка
pectus, oris n	steth-	груди
pus, puris n	py-	гній
semen, inis n	spermat-	насіння, сім'я, сперма
tempus, oris n	chron-	час
vas, vasis n	angi-	сосуд
viscus, eris n	splanchn-	нутро, нутрощі, внутрішній орган

Особливості відмінювання іменників грецького походження на *-sis*

Іменники грецького походження з закінченням **-sis** рівноскладові. Вони відмінюються за голосним типом, але при цьому мають такі особливості:

а) в Acc. sing закінчення **-im** (замість **-em**);

б) в Abl- sing. - i (замість **-e**);

в) в Gen. plur— **-ium** (замість **-um**).

Приклади кінцевих терміноелементів на **-sis**:

- cytosis* збільшення кількості клітин порівняно з нормою
- genesis* походження, утворення, розвиток хвороби
- gnosis* вчення, пізнання, здатність пізнавати, знати
- lithiasis* утворення або наявність каменів
- lysis* розпад
- poësis* утворення
- praxis* виконання
- rrhexis* розрив кровоносної судини або органа
- schisis* розщеплення (вроджені аномалії)
- stasis* застій, стаз (жовчі, крові, молока, калу)

Деякі терміноелементи на **-sis** можуть вживатись як самостійні іменники.

Наприклад: *-cirrhosis (cirrhosis, is f)* цироз, зморщування органа

- mycosis (mycosis, is f)* грибкове захворювання
- necrosis (necrosis, is f)* змертвіння, некроз
- ptosis (ptosis, is f)* опущення органа
- sclerosis (sclerosis, is f)* склероз, затвердіння тканини або органів
- stenosis (stenosis, is f)* звуження

Суфікси іменників третьої відміни середнього роду

Суфікс **-ema, atis n** вказує на наявність висипки, набряків і наривів.

Наприклад: *empyema, atis n* – наявність гною в порожнині

erythema, atis n – почервоніння

Суфікс **-oma, atis n** утворює іменники, які вказують на наявність пухлини.

Наприклад: *dermatoma, atis n* – шкірна пухлина

myoma, atis n – м'язова пухлина

Синонімія клінічних термінів

Клінічні терміни можуть мати синонімічні пари (грецький термін-компонент та латинський багатослівний термін або такі, що утворені від латинської та грецької основ).

Наприклад: *angiographia – vasographia*

hepatoma – carcinoma hepatocelluläre

paracentesis abdominis – punctio abdominis

r(h)achicentesis – punctio lumbalis

stenocardia – angina pectoris

thoracocentesis – punctio thoracis

3. Виконання тренувальних вправ (30 хв.). Підручник: с. 188, впр. II (усно), с. 189, впр. VI (а) (усно), с. 190, впр. VII, VIII (усно).

ТЕМА № 6

Греко-латинські дублети прикметників III відміни. Дісприкметник теперішнього часу активного стану в клінічній термінології. – 2 год.

Лат. іменник	Грецький дублет	Значення
aequalis,e	homo-, homeo-	рівний, однаковий
brevis,e	brachy-	короткий
celer,ëris,ëre	tachy-	швидкий, частий
dulcis,e	glyc-, glyk-, gluc-	солодкий, наявність цукру,

		ГЛЮКОЗИ
impar, āris	aniso-	нерівний, неспіврозмірний
mollis,e	malac-	м'який
omnis,e	pan-, pant-	весь, всякий, цілковитий
par,paris	iso-	рівний, подібний
puter, tris, tre	sapr-	гнилий
senex, senis senilis,e	ger-, geront- presb-	старий, похилого віку
tenuis,e	lept-	тонкий, слабкий, вузький
virīdis,e	chlor-	зелений

Дієприкметники теперішнього часу активного стану

Дієприкметники теперішнього часу утворюються за допомогою суфікса **-ns-**, який додається до основи дієслів I і II дієвідмін, і **-ens-** – до основи дієслів III і IV дієвідмін.

Відмінюються як прикметники III відміни з одним родовим закінченням.

Дієприкметники теперішнього часу активного стану українською мовою перекладаються переважно прикметниковою формою або описово.

Наприклад: *costae fluctuantes* – коливні ребра

aegrotus reconvalescens – одужуючий хворий, або хворий, який одужує.

Деякі дієприкметники теперішнього часу активного стану з клінічним значенням:

- agitans, ntis* – тремтучий
- alternans, ntis* – перемінний
- ascendens, ntis* – висхідний
- deformans, ntis* – деформуючий
- desquamans, ntis* – лускатий (десквамативний)
- differens, ntis* – різний, неоднаковий
- dominans, ntis* – переважаючий
- fulminans, ntis* – блискавичний, фульмінантний
- incipiens, ntis* – початковий
- intermittens, ntis* – переміжний
- migrans, ntis* – блукаючий
- penetrans, ntis* – проникаючий, пенетруючий
- persistens, ntis* – персистуючий, що повільно атрофується
- progrediens, ntis* – прогресуючий
- recipiens, ntis* – приймаючий
- recrudescens, ntis* – повторний
- recurrens, ntis* – поворотний
- rodens, ntis* – роз'їдаючий
- saliens, ntis* – підстрибуючий (швидкий)
- serpens, ntis* – повзучий
- substituens, ntis* – замісний, вікарний
- tremens, ntis* – тремтливий

Синонімія клінічних термінів

Клінічні терміни можуть мати синонімічні пари (грецький термін-комполит та латинський багатослівний термін або такі, що утворені від латинської та грецької основ).

Наприклад: *glucosuria* – *mellituria*
tachycardia – *pulsus frequens*
tachypnoë – *polypnoë*

ТЕМА №7

Греко-латинські дублети іменників IV-V відмін. – 2 год.

<i>Латинський іменник</i>	<i>Грецький іменник</i>	<i>Грецький словотворчий елемент</i>	<i>Значення</i>
appetites, us m	orexis	orex-	апетит
auditus, us m	acusis	acu-, acus-	слух
cornu, us n	keras, keratos	kerat-	ріг, рогівка, рогова оболонка, рогоподібне утворення, рогова речовина, рогова тканина, рогові клітини
ductus beliferi	-	cholangi-	жовчні протоки
ductus choledochus	-	choledoch-	спільна жовчна протока
foetus, us m	embryon	embry-	зародок, утробний плід
gelu, us n	cryos	cry-	холод, лід, мороз
genu, us n	gony	gon-	коліно
gustus, us m	geusis	geus-	смак
manus, us f	cheir	cheir-, chir-	рука, кисть
motus, us m	kinesis	kine-, kinem-, kinemat-, kines-	рух (стосується руху)
olfactus, us m	osme	osm-	нюх, запах
partus, us, m	tocos	toc-	пологи
pulsus, us m	sphygmos	sphygm-	пульс
sensus, us m	aesthesia	aesthes-	відчуття, почуття, чуттєвість
spiritus, us m	pneuma, pneumatosis	pneum-, pneuma-, pneumo-, pneumat-	дихання, повітря (у складних словах позначає те, що стосується повітря, дихання, легень)
textus, us m	histos	hist-	тканина
visus, us	ops, opus, opsis	op-, ops-, opt-optic-	зір, око, зорове сприйняття, зоровий
vomitus, us m	emetos	emet-	блювання, блювотні маси

Греко-латинські дублети іменників V відміни

<i>Латинський іменник</i>	<i>Грецький іменник</i>	<i>Грецький словотворчий елемент</i>	<i>Значення</i>
dies, ei f	hemera	hemer(a)-	день
facies, ei f	procoron	prosop-	лице, обличчя
rabies, ei f	lyssa	lyss-	сказ
species, ei f	eidosis	id-	вид

Синонімія клінічних термінів

anaesthesia	analgesia
calvities	alopecia
cryotherapy	frigotherapy
embriotomia	dissectio foetus
facies Hippocratica	facies decomposita
facies leonina	leontiasis
fames canina	bulimia, cynorexia, hiperorexia, lycorexia
nigrities cuties	melanosis cutis, melasma
prolapsus iridis	iridocele
prolapsus recti	proctoptosis
prolapsus uteri	hysteroptosis, metroptosis
prolapsus vaginae	colpoptosis
Rabies	lyssa, hydrophobia

ТЕМА № 8

Латинські та грецькі префікси. Числівники і прислівники у роді префіксів. Грецькі дублети латинських займенників. – 2 год.

Грецькі префікси	Латинські префікси	Значення	Приклад
a-, an-	in-, im-, (il-, ir-)	Відсутність (заперечення, не без)	<u>atrophia, ae f</u> – відсутність трофіки . <u>asphyxia, ae f</u> (a + sphygmos пульс) асфіксія, задуха, важкий розлад дихання і кровообігу до повної зупинки як наслідок нестачі або відсутності кисню.
ana-		відновлення	<u>anamnesis, is, f</u> – анамнез – сукупність довідок, які надаються при медичному огляді шляхом опитування самого обстежуваного або осіб, які знають його. <u>anabiosis, is, f</u> – анабіоз – пожвавлення, стан організму, який характеризується зворотнім, практично повним закінченням життєдіяльності при відсутності зовнішніх проявів життя.
auto-		сам, само	<u>autoplastica, ae, f</u> – автопластика – метод хірургії при якому відновлення здійснюється завдяки власним тканинам <u>autointoxicatio, onis, f</u> – аутоінтоксикація – отруєння утвореними в ньому отруйними речовинами
cata-		напрямок дії зверху вниз	<u>catamnesis, is, f</u> – катамнез – історія стану хворого після закінчення лікування або виписування його з лікарні <u>cataracta, ae, f</u> – катаракта – (гр. водопад) – часткове або повне помутніння речовини або капсули кришталика
dys-		порушення функції, розлад	<u>Dysenteria, ae f</u> (dys+enteron – кишковик) –

			інфекційне захворювання, пов'язане з розладом кишковика, - дизентерія
endo-	intra-, intro-	всередині	<u>endocarditis, idis, f</u> – ендокардіт, запалення ендокарда <u>endogenous, a, un</u> – ендегенний, який виникає всередині організму
epi-	supra-, super-	над	<u>epidermolysis, is, f</u> – епідермоліз – відсутність епідермісу. <u>epidemia, ae, f</u> – епідемія – рівень захворювання певною інфекційною хворобою, що істотно перевищує звичайну реєстровану кількість хворих
eu-		гарний, правильний	<u>euproteinaemia, ae, f</u> – еупротейнемія – нормальний стан основних груп білків в плазмі крові <u>eupnoë, es, f</u> – еупное – нормальне дихання <u>eurhythmia, ae, f</u> – еуритмія – правильний ритм
hyper-	supra-, super-	підвищення норми, надмірний	hyperaemia, ae, f (hyper + haema - кров) – місцеве переповнення кров'ю
hypo-	infra-, sub- sus	зменшення норми	<u>hypoxia, ae, f</u> (hypo + oxu - окислений) – гіпоксія, киснева недостатність в тканинах
meso-		середній (у назвах бриж)	mesogastrium, i n – брижа шлунка
meta-	per-, trans-	переміщення	<u>metastasis, is, f</u> (metastasis - стан) – метастаз – переміщення хворобливого чинника по крові і лімфи в інші місця
mono-		один	<u>monoplegia, ae f</u> - параліч однієї кінцівки, одного м'яза або однієї групи м'язів
olig-		мало	<u>oliguria, ae, f</u> – олигурія – незначне виділення сечі <u>oligophrenia, ae, f</u> – олигофренія – слабкий розум, психічна (головним чином, розумова) недорозвиненість
para-	circum-	1. схожість	<u>1) paratyphus, i, m</u> (para + typhus - тиф) – паратиф – хвороба, викликана паратифозної бактеріями (типу А, В, С), схожі на легку форму черевного тифу.
para-	circum-	2. біля, поруч	<u>2) parametritis, idis, f</u> – параметрит, запалення маткової сполучної тканини
peri -	circum-	навколо, з усіх боків	<u>perineuritis, idis, f</u> – запалення сполучної оболонки нерва

poly-		багато	<u>polydactilia</u> , ae, f – полідактилія, багатопалості, аномалія розвитку: шість і більше пальців на руці або нозі NB! <u>policlinica</u> (от греч. polis – місце + klinike – мистецтво лікування) - поліклініка -многопрофільна лікувально-профілактична установа, що надає медичну допомогу хворим
syn-[sym]	con- (від прийменника cum-), col- , com- , co- , cor-	поєднання, зв'язок	<u>syndactilia</u> , ae, f – зрощення пальців <u>syndromum</u> , i, m – сукупність симптомів, поєднаних загальним патогенезом

Числівник (Nomen numerāle)

Латинські числівники діляться на чотири розряди:

1. **кількісні** (відповідають на питання скільки?) – numeralia cardinalia
2. **порядкові** (котрий?) – numeralia ordinalia
3. **розподільні** (по скільки?) – numeralia distributiva
4. **числівники-прислівники** (скільки разів?) – numeralia adverbial

ЦИФРИ		ЧИСЛІВНИКИ	
<i>Араб-ські</i>	<i>Римські</i>	<i>Кількісні</i>	<i>Порядкові</i>
1	I	unus, una, unum (один, одна, одне)	primus, a, um (перший, перша, перше)
2	II	duo, duae, duo	secundus (alter), a, um
3	III	tres, tria	tertius, a, um
4	IV	quattuor	quartus, a, um
5	V	quinque	quintus, a, um
6	VI	Sex	sextus, a, um
7	VII	Septem	septimus, a, um
8	VIII	Octo	octavus, a, um
9	IX	Novem	nonus, a, um
10	X	Decem	decimus, a, um
11	XI	undecim	undecimus, a, um
12	XII	duodecim	duodecimus, a, um
13	XIII	tredecim	tertius(a, um)decimus, a, um
14	XIV	quattuordecim	quartus(a, um)decimus, a, um
15	XV	quindecim	quintus(a, um)decimus, a, um
16	XVI	Sedecim	sextus(a, um)decimus, a, um
17	XVII	septendecim	septimus(a, um)decimus, a, um
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus, a, um
19	XIX	undeviginti	undevicesimus, a, um
20	XX	viginti	vicesimus, a, um
21	XXI	viginti unus seu unus et viginti	vicesimus primus seu unus et vicesimus
22	XXII	viginti duo seu duo et viginti	vicesimus alter seu alter et vicesimus,

			a, um
23	XXIII	viginti tres seu tres et viginti	vicesimus tertius seu tertius et vicesimus, a, um
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus, a, um
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus, a, um
30	XXX	triginta	tricesimus, a, um
40	XL	quadraginta	quadragesimus, a, um
50	L	quingenta	quingagesimus, a, um
60	LX	sexaginta	sexagesimus, a, um
70	LXX	septuaginta	septuagesimus, a, um
80	LXXX	octoginta	octogesimus, a, um
90	XC	nonaginta	nonagesimus, a, um
100	C	centum	centesimus, a, um
200	CC	ducenti, ae, a	ducentesimus, a, um
300	CCC	trecenti, ae, a	trecentesimus, a, um
400	CD	quadringenti, ae, a	quadragesimus, a, um
500	D	quingenti, ae, a	quingentesimus, a, um
600	DC	sescenti, ae, a	sescentesimus, a, um
700	DCC	septingenti, ae, a	septingentesimus, a, um
800	DCCC	octingenti, ae, a	octingentesimus, a, um
900	CM	nongenti, ae, a	nongentesimus, a, um
1000	M	mille	millesimus, a, um
2000	MM (IIM)	duo milia	bis millesimus, a, um
3000	MIIM	tria milia	ter millesimus, a, um
4000	IVM	quattuor milia	quater millesimus, a, um
1000000	IXI	decies centena milia	decies centies millesimus

Кількісні числівники в основному не відмінюються. Відмінюються лише:

- 1) **unus, a, um** – тільки в однині;
- 2) **duo, duae, duo; tres, tria** – тільки у множині;
- 3) сотні (від двохсот до дев'ятисот включно як прикметники 1 – 2 відмін);
- 4) **milia** – тисячі (**mille** – не відмінюється) як іменники середнього роду голосного типу 3 відміни у множині.

Вправи до розділу 1

Вправа 1. Сформулюйте значення клінічних термінів, аналізуючи терміноелементи, що їх утворюють:

Trichopathia, dacryocystectomy, chyluria, aphagia, adenocarcinoma, neurotomy, rhinoplasty, toxicosis, electroencephalogram, cholelithiasis, thrombophilia, perimetritis, proctorrhagia, fibroma, haematometra, xerophthalmia, hepatosplenomegaly, paranephritis, uraemia, gastrostomy, osteoneurosis, cholecystostoma, chondrogenesis, bilirubinuria, haemangioma, otorhinolaryngology, galactorrhoea, bronchostenosis, glossoplegia, bradycardia, metrorrhaxis, monoplegia, dystonia, psychologia, rhinopathy, trichopathy, gynaecophobia, dysphagia, achlorhydria (anaciditas), hyperchlorhydria, hypochlorhydria (hypaciditas), hyperthermia, phagocytus, chylothorax, neurectomy, ophthalmologist, phlebography, psychotherapy, hypoplasia, psychiatrist, syndactylia, lymphocytus, hypomnesia; endocervicitis, spondylitis, dactylalgia, colonoscopy, enterorrhagia, proctalgia, typhlotomy, dyskinesia, dystrophia, thrombocytopenia, thrombophilia, neurosis, hysterorrhaphy, rhinorrhoea, gastroenterocolitis, gastroduodenoscopy, trichalgia, toxicologia; rhinoscleroma, hysteroplasia, proctorrhoea, toxicuria, broncholithiasis, colporexia, physiotherapy, typhlitis, pathologist, dacryocystogram, phthisiater, logotherapy, haematoma, megalodactylia, dactylomegaly, oligomenorrhoea, splenomegaly, megalosplenism, pneumonectomy, oncology, seborrhoea, lipoma, orthopaedia, xerophthalmia, pathogenesis, microglossia, leucosis, hepatosplenomegaly, paediatrics, parodontopathy, polyarthralgia, gynaecophobia, dysplasia, hysterectomy, myologia, myelotomy, physiotherapy, phlebography, physiologist, strumectomy, urolithus, cholelithiasis, myoma, amnesia, adenocarcinoma, perimetritis, enteropathy, enterorrhaphy, colonoscopy, chyluria, dysentery, endometritis, paraproctitis, dysergia, cheilosis, gastroenterologia, hyperthyreosis, hysteropexia, mammogram, lymphocytus, paracolitis, psychologia, trichalgia, enteropexia, ophthalmologia, tonsillectomy, thrombophlebitis, sympathia, myelography, dystrophia, cytologia, enteroplastica, hyperplasia, hypochylia, hypoplasia, keratotomy, spondylopathia, hyperergia.

Вправа 2. Транслітеруйте терміни латинською мовою, пояснить їх значення:

a) гідрофобія, кератопластика, гнатопластика, дизурія, гінекофілія, гістеротомія, гіперхлоргідрія, офтальмологія, альгезиметрія, колопексія, психолог, гемофілія, герніографія, ринопластика, дакріорея, симпатія, метроперінеопластика, гіперплазія, психіатр, синдактилія, прокторагія;

b) ентерорагія, тифліт, дискінезія, дистіреоз, міома, неврографія, гістерографія, ринорея, гнаталгія, уроліт, гастроентероколіт, атрофія, флеболіт, парацистит, ентерографія, енцефаліт, цистолітіаз, дакріоаденіт, дисбактеріоз, емфізема, гастроентерологія, лімфорей.

Вправа 3.

1. Утворіть латинською мовою терміни із заданим значенням:

a) лікування методами психічного впливу; кровотеча з прямої кишки, огляд стінок порожнини носа; вшивання грижи, дослідження піхви за допомогою кольпоскопа; пластична операція язика; видалення піхви; піхвова кровотеча, накладання шву на промежину, розсічення м'язу; наука про лікування психічних хвороб;

в) запалення: ока, головного мозку, жовчного міхура, піхви, язика, ободової кишки, слезового мішечка, спинного мозку, хребця, щитовидної залози, шлунку, прямої кишки, молочної залози, роговиці, губи, сечового міхура, кісткового мозку, м'язу, носу, очного яблука, слизової оболонки тонкої й товстої кишок, лімфатичного вузла, вени з утворенням тромбу;

с) розтин: ободової кишки; сліпої кишки; підвищена функція щитоподібної залози; доброякісна пухлина з залозистого епітелію; запалення (скелетних) м'язів; зшивання кишки.

2. Утворіть латинською мовою терміни з наступними початковими терміноелементами:

a) gastr-: видалення усього шлунку; шлункова біль; запалення слизової оболонки шлунку; огляд внутрішньої поверхні шлунку, дванадцятипалої кишки; запалення слизової

оболонки шлунка й тонкого кишечника; огляд слизової оболонки шлунка за допомогою гастроскопа; шлункова кровотеча;

b) hyster-: розріз матки; зшивання стінок матки при її розриві; загальна назва хвороб матки невідомої етіології; фіксація патологічно рухливої матки; видалення матки;

c) kerat-: запалення роговиці; видалення (частини) роговиці; розтин роговиці; доброякісне новоутворення шкіри з надлишковим ороговінням; пластична операція роговиці;

d) cyst-: розтин порожнини сечового міхура; огляд внутрішньої поверхні сечового міхура за допомогою цистоскопа; наявність конкрементів у сечовому міхурі; запалення слизової оболонки сечового міхура; видалення сечового міхура; рентгенівський знімок сечового міхура;

e) neur-: ураження нервів запального характеру; пухлина з нервових волокон; розділ клінічної медицини, вивчаючий хвороби нервової системи; функціональне захворювання нервової системи; нейрогенний; з'єднання швом кінців розірваного нерва;

f) proct-: спастичні болі в області прямої кишки; запалення слизової оболонки прямої кишки; фіксація прямої кишки при випаданні; кровотеча з прямої кишки; лікар-спеціаліст з лікування хвороб прямої кишки; видалення прямої кишки;

g) rhin-: носовий камінь; запалення слизової оболонки носа; кровотеча з носа; огляд стінок порожнини носа за допомогою дзеркала;

h) psych-: наука о психічних хворобах; хворобливий розлад психіки; лікування методами психічного впливу; лікар-спеціаліст з лікування психічних хвороб; спеціаліст, вивчаючий психічну діяльність людини.

3. Утворіть латинською мовою *терміни з наступними кінцевими терміноелементами:*

a) -logia: розділ медицини, вивчаючий фізіологію та патологію жіночої полові системи; наука про нормальні життєві процеси; наука про життя, про живі організми; розділ внутрішніх хвороб, вивчаючий захворювання шлунково-кишкового тракту; розділ медицини, що займається лікуванням хвороб очей;

b) -ectomy: видалення (частини) роговиці; повне видалення мигдалин (при їх хронічному запаленні); видалення слезового мішечка; видалення жовчного міхура; видалення матки; видалення усього шлунка;

c) -scopia: дослідження піхви за допомогою кольпоскопу; огляд стінок порожнини носа за допомогою дзеркал; спостереження дна ока за допомогою офтальмоскопа; огляд прямої кишки за допомогою ректоскопа; огляд внутрішньої поверхні сечового міхура за допомогою цистоскопа;

d) -tomy: розтин порожнини сечового міхура; розтин спинного мозку; розріз м'язу; розтин вени; розтин порожнини жовчного міхура; розтин роговиці;

e) -rrhagia: ациклічна маточна кровотеча; кровотеча з прямої; кишкова кровотеча; шлункова кровотеча; кровотеча з язика;

f) -graphia: рентгенологічне дослідження молочної залози без застосування контрастних рідин; рентгенологічне дослідження вен за допомогою контрастних речовин; рентгенологічне дослідження сечового міхура; рентгенологічне дослідження спинного мозку після введення контрастної речовини;

g) -itis: запалення язика; запалення біля матки; запалення серозної оболонки матки; запалення слизової оболонки матки; запалення слезового мішечка; запалення піднебінних мигдаликів; запалення молочної залози; запалення головного мозку;

h) -lithus: венний камінь; сечовий камінь; носовий камінь; кишковий камінь;

i) -oma: доброякісна пухлина з м'язових волокон; доброякісна (натуральна) пухлина з залозистого епітелію; злоякісна пухлина з залозистого епітелію; доброякісне новоутворення шкіри з надлишковим ороговінням; доброякісна пухлина з волокнистої сполучної тканини; доброякісна пухлина з м'язової та волокнистої тканини.

Вправа 4. Перекладіть клінічні діагнози латинською мовою

1. Аденокарцинома слизової оболонки рота

2. Алкогольна поліневропатія
3. Аплазія нирки
4. Артрит гілок дуги аорти
5. Атеросклероз коронарної артерії і аорти
6. Атеросклероз церебральних артерій
7. Атеросклероз головного мозку
8. Бічний аміотрофічний склероз
9. Бронхогенний рак правої легені
10. Бронхоектатична хвороба: циліндричні бронхоектази в нижній частці лівої легені
11. Вагінальне розсічення сечового міхура
12. Вазомоторна риносинусопатія
13. Вазомоторний риніт алергічної форми
14. Вдихання стороннього тіла
15. Виразка верхньої частини дванадцятипалої кишки
16. Виразка дванадцятипалої кишки в активній стадії з больовим синдромом
17. Внутрішній ідіопатичний пародонтоз
18. Внутрішньоартеріальна анестезія
19. Вторинний хронічний піелорефрит
20. Гастрит з підвищеною кислотністю шлункового соку
21. Гастрит зі зниженою кислотністю шлункового соку
22. Гемолітична хвороба новонароджених
23. Герпетоформний дерматоз
24. Гиперкератоз слизової оболонки рота
25. Гіпертрофія слизової оболонки рота
26. Гіпоплазія кісткового мозку
27. Гіпотичний акроціаноз кінцівок
28. Гнійний менінгіт
29. Гнійний плеврит
30. Гостра дилатація шлунка
31. Гостра лімфатична лейкемія
32. Гостра нефропатія вагітних
33. Гостра постгеморагічна анемія
34. Гостра респіраторна хвороба
35. Гостра серцева недостатність
36. Гострий абсцес нижньої частини лівої легені
37. Гострий аденовірусний кон'юнктивіт
38. Гострий алергічний риніт
39. Гострий бронхіт. Легенева недостатність 0 ступеня.
40. Гострий геморагічний панкреатит
41. Гострий гнійний тонзиліт з перітонзиллярним абсцесом
42. Гострий заглотковий абсцес
43. Гострий заглотковий абсцес
44. Гострий калькульозний перфоративний холецистит
45. Гострий поверхневий карієс
46. Гострий постпневмонічний абсцес
47. Гострий простий апендицит

48. Гострий риногенний гнійний гайморит
49. Гострий фарингіт
50. Гострий флегмонозний апендицит
51. Гострий хронічний бронхіт
52. Двобічний анкілоз скроневопідщелепних суглобів
53. Декстролатеральний піопневмоторакс
54. Дискінезія головного мозку
55. Дистрофічний пародонтоз
56. Дитяча глаукома
57. Дифузний гастрит
58. Дифузний гранульоматозний хронічний періодонтит
59. Екзема правої нижньої кінцівки
60. Ектопія зуба
61. Емболія загальної легеневої артерії
62. Емпієма ниркової миски і нирки
63. Емфізема легень.легенева недостатність III ступеня
64. Ендартеріт і артеріт гілок аорти
65. Загострення катаральної жовтяниці
66. Запалення заднього шкірного нерва передпліччя
67. Злоякісна пухлина печінки
68. Злоякісна пухлина печінки
69. Інвагінація клубової кишки
70. Інвагінація кубової кишки
71. Інфільтративний туберкульоз гортані
72. Ішемічна хвороба серця
73. Ішемічна хвороба серця: стабільна стенокардія
74. Кавернозний туберкульоз нижньої частки лівої легені
75. Карцинома правої молочної залози
76. Карцинома слизової оболонки щоби
77. Катаральний гострий риніт
78. Катаральний хронічний риніт
79. Компенсоване хронічне легеневе серце
80. Кровоточивість ясен
81. Крупозна бронхопневмонія
82. Крупозна пневмонія
83. Латеральний аміотрофічний склероз
84. Лікування рахітної міопатії
85. Лікування сухого хронічного кашлю
86. Медикаментозна дисплазія яєчників і матки
87. Межреброва невралгія
88. Наслідки й ускладнення первинної хвороби
89. Недостатність клапану аорти
90. Некротична флегмона новонароджених
91. Новоутворення ниркової миски
92. Огляд пихвової частини шийки матки і пихвових стінок
93. Одонтогенна флегмона правої підщелепної ділянки

94. Одонтогенний абсцес крилощелепного простору
95. Оперативне утворення фістули порожньої кишки
96. Опущення нирки
97. Параіч лицевого нерва
98. Пептична виразка дванадцятипалої кишки в активній фазі
99. Пептична виразка дванадцятипалої кишки з больовим синдромом
100. Первинна ампутація
101. Первинний підгострий септичний ендокардит
102. Перелом I-II шийних хребців із розтрощенням спинного мозку.
103. Перелом альвеолярної стінки
104. Перелом великого вертлюга стегнової кістки
105. Перелом малого горбка плечової кістки
106. Перелом нижньої щелепи зі зміщенням фрагментів
107. Печінковоклітинна недостатність II ступеня. активна фаза
108. Підгострий септичний ендокардит
109. Поверхнева пахова грижа
110. Поліартрит після перенесеного тонзиліту стрептококової етіології
111. Придбана дентальна дисплазія
112. Пропалс ануса і прямої кишки
113. Професійний дерматит
114. Радикалярна кіста постійного зуба
115. Ревматичний нефросклероз
116. Сенільний психоз
117. Сероз аорти
118. Серозний гепатит
119. Серцево-легенева недостатність
120. Симптоми катаральної пневмонії
121. Сіднична грижа
122. Субарахноїдальна геморагія
123. Тромбоз центральної вени рогівки
124. Тромбоз центральної вени сітківки
125. Туберкульоз правої легені
126. Туберкульозна інтоксикація
127. Туберкульозний менінгоенцефаліт
128. Фіброзний гіпертрофічний гінгівіт
129. Фіброзно-кавернозний туберкульоз правої легені
130. Фіброматоз ясен
131. Фізіологічна жовтяниця новонароджених
132. Флеботромбоз лівої гомілки
133. Хронічна атрофія м.язів
134. Хронічна ниркова недостатність I ступеня
135. Хронічне обструктивне захворювання легень, III стадія, стабільний стан
136. Хронічний атрофічний риніт
137. Хронічний гранульований періодонтит у стадії загострення
138. Хронічний дифузний гнійний бронхіт
139. Хронічний екзогенний поверхневий гастрит

140. Хронічний ентероколіт у стадії загострення
141. Хронічний епідемічний енцефаліт
142. Хронічний закреп, шлунковостравохідний рефлюкс
143. Хронічний інтерстиціальний паротит
144. Хронічний катаральний фронтит
145. Хронічний посттравматичний іридоцикліт правого ока
146. Хронічний туберкульоз легень
147. Хронічний ульцерозній коліт
148. Цироз печінки вірусної етіології
149. Численна геморагічна саркома
150. Ювенільна метрорагічна метропатія

Розділ 2. Фармацевтична термінологія

ТЕМА №11

Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, солей, оксидів, складних ефірів. – 2 год.

Всі латинські назви хімічних елементів–іменники сер. р. II відміни, окрім двох: Sulfur, -uris (n) (III відміна) – сірка, Phosphorus, -i (m) (m. p.) – фосфор. Хімічні символи походять від латинських назв елементів і відображають їх орфографічні особливості:

Ca – Calcium,

K – Kalium,

P – Phosphorus,

Fe – Ferrum та ін.

Слід запам'ятати орфографію наступних частотних відрізків з хімічним значенням:

hydr– (грец. hydor – «вода»), відображає наявність водороду, води або гідроксильної групи: hydrocortisonum, -i (n) – гідрокортизон;

hydrochloridum, -i (n) – гідрохлорид;

ox(y)– (грец. oxys – «кислий»), позначає наявність кислороду:

oxylinum, -i (n) – оксилін;

oxolinum, -i (n) – оксолін;

peroxydum, -i (n) – пероксид.

2. Назви кислот

Латинські назви кислот складаються з іменника **acidum, -i (n)** – «кислота» та узгодженого з ним прикметника 1-ї групи. До основи найменування кислотоутворюючого елемента додається суфікс **-ic-um** або **-os-um**.

Суфікс -ic- вказує на максимальний ступінь окислення і відповідає в українських прикметниках суфіксам -н- (а), -ев- (а) або ов (а), **наприклад:** acidum sulfur-ic-um – сірчана кислота; acidum barbitur-ic-um – барбітурова кислота; acidum fol-ic-um – фоліева кислота.

Суфікс -os- вказує на низьку ступінь окислення і відповідає українському прикметнику з суфіксом -ист-(а); **наприклад:** acidum sulfur-os-um – сірчиста кислота; acidum nitros-um – азотиста кислота.

3. Назви оксидів

Назви оксидів складаються з двох слів: перше - найменування елемента (катіона) у род. відм. (неузгоджене означення), друге - групове найменування оксиду (аніон) у наз. відм. (відмінюється). Відрізок -оху- вказує на присутність кисню, а приставки уточнюють структуру з'єднання:

oxydum, -i (n) – оксид; **peroxydum, -i (n)** – пероксид; **hydroxydum, -i (n)** – гідроксид.

ZnO	zinci oxydum	цинка оксид
H ₂ O ₂	hydrogenii peroxydum	водорода пероксид
Al(OH) ₂	aluminii hydroxydum	алюмінія гідроксид

Приклади назв оксидів:

4. Принципи утворення назв солей

Назви солей утворюють з двох іменників: найменування катіона, що стоїть на першому місці у род. відм., і найменування аніона, що стоїть на другому місці у назив. відм. Деякі назви ефірів утворені таким же чином.

Найменування аніонів утворюють шляхом приєднання до коренів латинських назв кислот стандартних суфіксів -as, -is, -idum.

З суфіксами -as та -is утворюють найменування аніонів в солях кислородних кислот, а з суфіксом -id-um – в солях безкислородних кислот. Найменування аніонів з суфіксами -

as, -is –іменники III відміни чол. р., а найменування аніонів з суфіксом -id-um – іменники II відміни сер. р.

Найменування аніонів

Модель словарной формы		Род	Склонение	Примеры на латинском языке	Примеры на русском языке	
Nom	Gen.				суффикс	наименование анионов
-as	-atis	m	III	sulfas, atis m	-ат	сульфат
-is	-itis	m	III	suifis, itis m	-ит	сульфит
-id-um	-id-i	n	II	sutfidum, i n	-ид	сульфид

Назви аніонів основних солей утворюються з префіксом sub-, а назви аніонів кислих солей – з префіксом hydro-, наприклад: subgallas, -atis (m) – основний галлат; hydrocarbonas, -atis (f) – гидрокарбонат.

Приклади назв солей

Magnii sulfas – сульфат магнія.

Natrii nitris – натрія нітрат.

Platyphyllini hydrotartras – гідротартрат платифіліна.

Bismuthi subnitras – основний нітрат вісмута.

Hydrargyri cyanidum – ціанід ртуті.

Cocaini hydrochloridum – гідрохлорид кокаїну.

Назви складних ефірів. Частотні відрізки в найменуваннях вуглеводневих радикалів.

1. Найменування вуглеводневих радикалів, утворені з суфіксом -yl, зазвичай входять до складу складного слова - назви лікарської речовини, наприклад: benzylpenicillinum, aethylmorphinum, acidum acetylsalicylicum.

2. Слід запам'ятати орфографію наступних частотних відрізків з хімічним значенням, що відображають наявність:

а) **meth**-метильної групи;

б) **aeth**-етильної групи;

в) **phen**-фенільної групи;

г) **benz**-бензольної групи.

3. Дуже рідко назви радикалів виступають як самостійні слова. У такому випадку вони закінчуються на -ium, -ii (n), наприклад: Methylii salicylas – метилсаліцилат (метильний ефір саліцилової кислоти); Phenylii salicylas – фенілсаліцилат (фенільний ефір саліцилової кислоти); Amylii nitris – амільнітрит (ізоамільний ефір азотної кислоти). Ці назви ефірів латинською мовою складаються з двох слів, а українською - з одного.

ТЕМА №12

Відомості про фармацевтичну термінологію. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів. -- 2 год.

Фармацевтична термінологія – термінологія, яка застосовується в ФАРМАЦІЇ (від грецького “pharmakon” – «ліки») – отраслі наукових знань, присвячені виробництву, стандартизації, дослідженню, зберіганню та випуску лікарських засобів, які застосовуються для діагностики, профілактики та лікуванню хвороб. Протягом багатьох століть в європейській медицині у назвах лікарських засобів традиційно використовується латинська

мова. Практично усі назви лікарських засобів є іменниками II відміни середнього роду на -um(-ium) та завжди пишуться з великої літери;напр.Amidopyrinum, Validolum.

при транслітерації

-враховуйте орфографію грецьких коренів;

-зверніть увагу на особливості транслітерації лікарських засобів, які закінчуються на –фарм, -ій, а;

Тривіальні найменування лікарських засобів та їх запис латинською та українською мовам:

Для зручності застосування в рецептах, на етикетках, в аптечній торгівлі використовуються тривіальні, тобто умовні назви лікарських засобів і речовин. (. Від лат triviālis, e- буденний, звичайний).

Тривіальні найменування, на відміну від наукових, не містять точної хімічної інформації, проте зручні і доступні завдяки своїй стислості. наприклад:

тривіальне найменування	Етакридін	Фенацетин
наукове найменування	лактат 2-етокси-6,9-діаміноакридін	1-етокси-4-ацетамінобензол

Тривіальні найменування лікарських засобів не перекладаються, а транслітеруються, тобто російські назви відрізняються від латинських тільки транскрипцією і відсутністю закінчення -um або -ium. Більшість латинських найменувань лікарських засобів являють собою іменники середнього роду II відміни із закінченням -um і наголосом на предостаньому складі:

корвалол	Corvalōlum, i n
атропін	Atropīnum, i n
дикаин	Dicaīnum, i n

Українським назвам на -ій, відповідають латинські іменники на -ium:

калій	Kalium, i n
камфоній	Camphonium, i n
хлороформ	Chloroformium, i n

Назви лікарських засобів жіночого роду із закінченням -а транслітеруються, як правило, без змін українською і латинською мовами:

камфора – Camphōra, ae f

Однак терміни, що закінчуються українською на -за, передаються на латинську мову іменниками середнього роду на -um:

глюкоза – Glucōsum, i n

Назви зарубіжних препаратів наводяться в прийнятій за кордоном англо-американської транскрипції - із закінченням -e або без нього (Nifedipine, Neomycin), які можна умовно латинізувати із закінченням -um. У родовому відмінку подібні найменування приймають закінчення -i:

Nifedipīn(um), i n – ніфедипін

Neomycīn(um), i n – неоміцин

Виняток становлять слова на -а, які в родовому відмінку змінюються на -ae:

Nom. sing.: No-spa – но-шпа

Gen. sing.: No-spae – но-шпи

Правила використання великих і малих літер в латинській фармацевтичній термінології.

З прописної (великої) літери в фармацевтичному найменуванні і в рецепті пишуться:	З маленької літери пишуться:
1) назви лікарських засобів і речовин (Analgīnum, і n – анальгін; Sacchārum, і n – цукор); 2) назви лікарських рослин (Chamomilla, ae f – ромашка); 3) назви хімічних елементів (Calcium, і n – кальцій); 4) рецептурні дієслівні формулювання (Misce - Змішай); 5) початкове слово кожного нового рецептурного рядка; 6) початкове слово в назвах ліків на етикетках в аптечній торгівлі.	1) назви лікарських форм (tabuletta, ae f – таблетка; oleum, і n – масло); 2) назви частин рослин (herba, ae f – трава); 3) назви аніонів солей (sulfas, ātis m – сульфат); 4) прикметники (Mentha piperīta – м'ята перцева).

Іменники вода (aqua, ae f), кислота (acidum, і n), спирт (spiritus, us m), ефір (aether, ěris m), вітамін (vitamīnum, і n), вугілля (carbo, ōnis m), глина (bolus, і f) пишуться з великої літери, якщо стоять на початку назви конкретної речовини, тобто у складі терміна:

Aqua destillāta — дистильована вода;

Acidum sulfurīcum — сірчана кислота;

Vitamīnum A — вітамін А.

Назви препаратів, які включають в свій склад зазначення лікарської форми.

Найменування лікарської речовини чи рослини ставиться в родовий відмінок однини та пишеться з великої літери, напр. Solutio Imizini розчин імізину, Tabulettae Analgini таблетки анальгіна, Unguentum Streptocidi-мазь стрептоцидова.

ЧАСТОТНІ ВІДРІЗКИ, ЯКІ ВКАЗУЮТЬ НА ХІМІЧНИЙ СКЛАД ПРЕПАРАТУ

-aeth -eth	Наявність етилової групи радикалу	Aethazōlum Aethylmorphīnum Ethoforme
-amin-	Наявність аміногрупи	Aminocaīnum
-barb-	Барбітурати (заспокійливі, снодійні, наркотичні засоби)	Barbital Barbinal
-benz-	Наявність ароматичного ядра в молекулі препарату	Benzotephum Benzonaphthōlum
-chlor-	Наявність хлору	Chlorohex
-hydr(o)-	Наявність кисню	Dehydrocholin
-meth(yl)- -met-	Наявність метилового або метиленового радикала	Methyltestosterōnum Metanol
-naphth- -phth-	1) Нафта 2) Наявність нафталанового ядра	Naphthalānum Naphthyzīnum
-phen- -fen-	Наявність фенілу або фенілену	Phenasālum Phenamīnum Fenisan
-oxy-	Наявність кисню, кислий	Oxystin
-phosph-	Наявність фосфору і його сполук	Phosphothiamīnum Cytosphosphan
-sulf-	Наявність сірки (антимікробні, сульфаніламід)	Sulfamidyl Sulphanilamide
-thi(o)-	Наявність атому сірки, утворює назви тиосолей і	Thionembatal

-ti(o)-	тіокислот	Tioctan
-yl-	Суфікси у назвах вуглеводневих та кислотних радикалів	Amylii nitris Methylum methylicus, a, um salicylicus, a, um
-(a)z- -(a)zid- -(a)zol- -(a)zin-	Наявність азотогрупи	Ampazin Amiprazid Evazol Aminazinum

ЧАСТОТНІ ВІДРІЗКИ ТЕРАПЕВТИЧНОГО, АНАТОМІЧНОГО, ФІЗІОЛОГІЧНОГО ТА ФАРМАКОЛОГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

- aesth(es)-	Анестезуючий, знеболюючий препарат	Anaesthesinum Anaestheticin
- andr- - vir- - test- - ster-	Препарати чоловічих статевих гормонів та їх аналоги	Androfort Virormone Testolutin Sterandryl
- angi- - vas-	Спазмолітичні препарати, судинорозширювальні та судинозахисні	Anginal Nitrangin Vasolan
- alg- - dol-	Знеболювальні препарати, анальгетики	Analgin Panadolum
- allerg-	Протиалергійні препарати	Allergan
- ap- - apis-	Препарати з бджолої отрути й інші продукти, що виробляють бджоли	Apiphorum Apisarthronum
- asthm(at)-	Препарати протиастматичної дії	Antasthmin Antasthman Asthmatolum
- bil-	Жовчогінні засоби	Biletan Biligradin Bilamid
- cid-	Засоби антибактеріальної дії	Bilocid Streptocidum
- cillin-	Антибіотики-пеніциліни	Ampicillinum Bicillinum – 5 Oxacillinum Penicillin V
- chol-(col-)	Жовчогінні засоби	Allocholum Cholagolum Cholosasum
- cor- - card-	Серцево-судинні препарати	Corglyconum Cordarone

- cut- - derm(at)-	Препарати проти шкірних захворювань	Cutivitol Dermatōlum
- dorm- - somn- - hypn- - noct— sed- - stress- - tranqu- - zepam-	Снотворні, седативні, заспокійливі засоби	Dormicum Somnotropon Hypnofer Noctivāne Sedalgin Anastress Tranquisan Nitrazepānum
- flog- - phlog-		Floginax Phlogex
- gastr-	Засоби для лікування шлункових захворювань	Gastropharm
- haem(at)- (-aem-)	Препарати, які очищають кров, стимулюють кровотворення, виготовлені з крові	Haemostimulīnum Haematogenum
- myc(et)- - myc(et)in- - fung-	Антибіотики – похідні грибка Streptomyces; Протигрибкові засоби	Laevomycefīnum Streptomycīnum Mycoseptin Nitrofungin
- nephr- - ren-	Препарати для лікування захворювання нирок; вказує на походження препарату	Nephridin Renex Renostypticīnum
- pancr-	Препарати підшлункової залози	Pancreatīnum
- py(o)-	Антисептичні засоби	Pyocīdum Pyopan
- pyr-	Антипіретики, засоби проти гарячки	Antipyrīnum Pyrameīnum
- thyr(eo)- - tyr-	Препарати щитовидної залози	Thyreoidīnum Diiodthyrosīnum Dityrin
- ur-	Діуретики, сечогінні засоби для лікування захворювань сечових шляхів	Uregit Novurit
- vip(e)r-	Препарати зміїної отрути	Viperalgin Vipratox

- vir-	Противірусні препарати, препарати отруйних тваринних виділень	Virosol Virofral
- vit-	Комбінований препарат вітамінів	Undevitum Polyvitaplex

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу § 176 впр. 4 письмово.

ТЕМА №13

Рецепт, його структура. Розгорнуті і скорочені прописи рецептів. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах. Найуживаніші дієслівні форми у рецепті. – 2 год.

Структура рецепта

Inscriptio – штамп лікувального закладу
Datum-дата виписування рецепту
Nomen aegroti-прізвище, ініціали хворого
Aetas aegroti-вік хворого
Nomen medici-прізвище та ініціали лікаря
Invocatio-традиційне звернення до лікаря
Designatio materiarum-позначення речовин з вказанням їх кількості
Praescriptio-«пропись» на латинській мові
Signatura-«позначення», яке складається зі слова Signa познач чи Signetur позначити
Subscriptio et sigillum personale medici –підпис лікаря, яка скріплена особистим друком.

- запам'ятайте схеми граматичної залежності рецептурного рядка:
 - розгорнутого припису
 - скороченого припису;
- при виписуванні таблеток, драже, супозиторіїв, очних плівок скороченим приписом назви лікарських форм вказуються в Acc. plur.:
 - Recipe: Tabulettas... obductas
 - Recipe: Dragees...
 - Recipe: Suppositoria...
- при розгорнутому приписі таблетки і драже вказуються в Acc. plur., а супозиторії- в Nom. sing.:
 - Da tales doses N.... in tabulettis (obductis).
 - Da tales doses N.... in dragees.
 - Misce, fiat suppositorium rectale (vaginale)
- схема сучасних приписів:

розгорнутий (традиційний)	скорочений
інгредієнти в Gen. Sing.	лікарська форма в Acc. plur. лікарська речовина в Gen. sing.
дозування	кількість ліків в 1 таблетці
рецептурні формули:	кількість ліків на курс

Misce, fiat suppositorium rectale. лікування

Da tales doses N ...in tabulettis.

5. запам'ятайте керування прийменників (Accusativus, Ablativus, подвійне керування).

Структура рецептурного рядка

Основний зміст рецепта представлено в designatio materialium. Зі звернення Recipe починається латинська частина рецепта, побудована за правилами латинської граматики.

Кожний лікарський засіб виписують на окремому рецептурній рядку і з великої літери. З великої літери пишуть також назви лікарських речовин і рослин всередині рядка.

Назви лікарських речовин або препаратів граматично залежать від їх дози (кількості) і ставляться у родовому відмінку.

Правила пропису рецептів

Recipe: Solutionis Iodi spirituosae 5% 2 ml	Візьми: спиртового розчину йоду 5% 2 мл
Tannini 3,0	Таніна 3,0
Glycerini 10,0	Гліцерина 10,0
Misce. Da	Змішай. Видай
Signa: для змазування ясен	Познач: для змазування ясен

Recipe: Iodoformii 2,5	Візьми: Йодоформа 2,5
Vaselini ad 25,0	Вазеліна до 25,0
Misce fiat unguentum	Змішай, нехай утвориться мазь
Signa: мазь	Познач: мазь

Кількість твердих або сипучих лікарських речовин виписують в грамах, причому слово «грам» опускають, а цифра позначається десятковою дріб'ю, наприклад:

Recipe: Unguenti Zinci 30,0

Recipe: Anaesthesini 0,3

Recipe: Extracti Belladonnae 0,015.

Кількість рідких лікарських засобів вказують в об'ємних одиницях - в мілілітрах, рідше в грамах, наприклад:

Recipe: Olei Vaselini 30 ml (30,0)

Recipe: Extracti Crataegi fluidi 20 ml

Recipe: Solutionis Acidi borici 2% – 1,5 ml.

Якщо прописують рідкий лікарський засіб в кількості менше 1 мл, то він дозується в краплях: слово крапля (краплі) ставлять у знахідний відмінок однини (guttam) або множину (guttas); кількість крапель позначають римською цифрою. наприклад:

Recipe: Solutionis Adrenalini hydrochloridi 0,1% guttam I

Recipe: Olei Menthae piperitae guttas V.

При прописуванні антибіотиків дозування зазвичай вказується в біологічних одиницях дії (ОД), наприклад:

Recipe: Benzylpenicillini-natrii 250000 ОД.

Якщо два або кілька лікарських засобів прописують поспіль в однаковій кількості, то дозу вказують тільки один раз при останньому з них, а перед цифрою ставлять слово ana (порівну), наприклад:

Recipe: Amidopyrini

Analginі ana 0,25

Da tales doses numero 12 in tabulettis

Signa: По 1 таблетке при головному болю.

Якщо пропис не умістився на одному рядку, то його продовжують на наступному, відступивши від початку рядку так, щоб позначення дози знаходилося праворуч.

Існує два способи прописування деяких лікарських препаратів:

Розгорнутий спосіб прописування лікарського препарату передбачає перелік всіх вхідних в нього інгредієнтів (лат *ingrediens*, *-ntis* - «вхідний») із зазначенням кількості кожного з них. Такий пропис часто закінчується формулюванням - *Misce, fiat*.

Наприклад:

Recipe: Xeroformii 1,0

Zinci oxydi 5,0

Lanolini

Vaselini ana 10,0

Misce, fiat unguentum

Da.

Signa: Наносити на уражені ділянки шкіри.

При **скороченому способі** прописування препарату в одному рецептурному рядку вказують лікарську форму, діючу лікарську речовину і дозу або кількість на курс лікування. наприклад:

Recipe: Unguenti Xeroformii 3% 10,0

Detur

Signetur: Очна мазь.

Переважає скорочений спосіб виписування рецептів, так як більшість лікарських препаратів стандартні і надходять в аптечну мережу в готовому вигляді.

Додаткові написи на рецептах

При необхідності термінового виготовлення і відпуску ліків пишеться зверху праворуч Cito! - Швидко! або Statim! - негайно! (Особливо при отруєнні). Надпис підкреслюють і в кінці її ставлять знак оклику.

Для тривалого курсу лікування зверху праворуч можна написати Repete! - Повтори! Repete bis! Repete ter! - Повтори двічі! Повтори тричі!

Дієслово – загальні відомості. Наказовий спосіб. Вживання дієслів у рецептах.

Рецепт (*rescriptum* - «узятє» від *rescrio*, *-ere* - «взяти», «брати») - це письмовий припис лікаря фармацевту, складене за визначеною формою, про виготовлення, видачу та спосіб прийому ліків.

У рецептурі дієслово вживається тільки в теперішньому часі (*Praesens*) у формах пасивного (*passivum*) і дійсного (*activum*) залогу, а також у наступних способах: дійсному (*indicativus*), наказовому (*imperativus*) і умовному (*conjunctivus*). У рецептах використовуються тільки два останніх.

Латинські дієслова відмінюються.

I спряження	-а
II спряження	-е
III спряження	согласний звук, реже -и
IV спряження	-і

NB! В I, II, IV дієвідмінах основи закінчуються на голосний, а в III - найчастіше на приголосний.

Інфінітив - невизначена форма. Щоб правильно виділити основу і визначити по її кінцевому звуку, до якого з чотирьох дієвідмін належить дієслово, необхідно пам'ятати інфінітив цього дієслова. Інфінітив - вихідна форма дієслова; вона не змінюється по особах, числах і нахилам. Ознака інфінітива у всіх дієвідмінах - закінчення -ге. В I, II і IV дієвідмінах воно приєднується безпосередньо до основи, а в III - за допомогою з'єднувального голосного -е-.

I спряження	sterilisa-ge	стерилізувати
II спряження	miscere-ge	смішувати
III спряження	solv-e-ge	растворять
IV спряження	fini-ge	заканчують

Основа дієслова практично визначається з форми інфінітива шляхом відділення закінчення -ге у дієслів I, II, IV дієвідмін і -еге - у дієслів III дієвідміни.

Спряження	Інфінітив	Основа
I	sterilizare	sterilisa-
II	miscere	miscere-
III	olvere	solv-
IV	finire	fini-

На відміну від звичайних повних словників латинської мови в навчальних словниках для студентів-медиків дієслово дається у скороченій словникової формі: повна форма 1-ї особи однини теперішнього часу дійсного способу дійсного застави (закінчення -о), потім вказується закінчення інфінітива -ге разом з попередньою голосною, тобто три останні букви інфінітива. Наприкінці словникової форми цифрою зазначається відмінювання, наприклад:

sterilizo, are, I	стерилізувати
misceo, ere, II	смішувати
solvo, ere, III	растворять
finio, ire, IV	заканчують

Наказовий спосіб

У рецептах звернення лікаря до фармацевта про виготовлення ліків має характер наказу, спонукання до певної дії. Таке значення дієслова виражається наказовим або умовним способом.

Як і в російській мові, наказ звернено до 2-го особи. У рецепті використовується тільки форма 2-ї особи однини імперативу. Ця форма повністю збігається з основою у дієслів I, II і IV дієвідмін, у дієслів III дієвідміни до основи приєднується -е. Практично для утворення імперативу треба відкинути закінчення інфінітива -ге у дієслів всіх дієвідмін, наприклад:

I	sterilisa	простерилизуй!
II	misce	смішай!
III	solve	раствори!
IV	fini	закончи!

Наказовий спосіб у формі 2-ї особи множини утворюється шляхом приєднання закінчення -te: у дієслів I, II, IV дієвідміни - безпосередньо до основи, у дієслів III дієвідміни - за допомогою з'єднувального голосного -i - (- ITE).

Умовний спосіб

Значення. У рецептурі використовується тільки одне з багатьох значень латинського умовного способу - наказ, спонукання до дії. На російську мову форми кон'юнктива з таким значенням переводяться дієсловом у поєднанні зі словом нехай або невизначеною формою дієслова, наприклад: нехай буде змішано або змішати.

Утворення. Кон'юнктив утворюється шляхом зміни основи: в I відмінюванні -а замінюється на -e, в II, III і IV - до основи додається -a. До зміненої основи приєднуються особисті закінчення дієслів.

Значение глагола	Словарная форма глагола	Основа	Измененная основа
Обозначать	signo, are I	signa-	signe-
Смешивать	misceo, ere II	misce-	miscea-
Повторять	repeto, ere III	repet-	repeta-
Заканчивать	finio, ire IV	fini-	finia-

Утворення основи кон'юнктиву

Латинські дієслова мають 3 особи; в медичній термінології використовується тільки третя особа. Особисті закінчення дієслів у 3-му особі наведені в таблиці.

Залог	Singularis	Pluralis
Activum	-t	-nt
Passivum	-tur	-ntur

Дієслово **fi**, **fieri** в рецептурних формулюваннях

Якщо в рецепті прописано кілька інгредієнтів, яким повинна бути додана якась певна лікарська форма, лікар звертається до фармацевта зі стандартним формулюванням: «Змішай, щоб вийшла (. Мазь, емульсія і т д.)». У кожному такому формулюванні використовується у формі кон'юнктива дієслово **fi**, **fieri** - «виходити», «утворюватися».

Модель рецептурного формулювання з дієсловом **fi**, **fieri** – «виходити», «утворюватися»:

misce (ut) fiat + назва лікарської форми в Nom. sing.

Misce, ut fiat pulvis. – Змішай, щоб вийшов порошок.

Саме дієслово і назва лікарської форми ставляться в одну при виписуванні порошків, мазей, паст, лініментів, емульсій, супозиторіїв і в множині - при виписуванні зборів. Слово **species**, -**erum** (F) у значенні «збір», що відноситься до V відміни, вживається тільки у множині **Pluralis: Misce, fiant species.**

Зразок рецепту з формулюванням **fi**, **fieri**

I. Перекласти рецептурні формули:

1. Змішай, нехай утвориться мазь.
 2. Змішай, нехай утвориться збір.
- II. Перекласти рецепт. Написати слова з Designatio materialiarum у словниковій формі.

Візьми: Кофеїну 0,1
 Цукру 0,2
 Змішай, нехай утвориться порошок.
 Видай такі дози числом 10
 Познач: По 1 порошку 2 рази на день.

Еталон відповіді

- I. 1. Misce, fiat unguentum.
2. Misce, fiant species.
- II. D.m.: Coffeinum, i n кофеїн
 Saccharum, i n цукор
 Recipe: Coffeini 0,1
 Sacchari 0,2
Misce, fiat pulvis.
 Da tales doses numero10
 Signa: По 1 порошку 2 рази на день.

Дієслівні форми в рецепті

При виписуванні рецепта використовуються лаконічні дієслівні формули в наказовому способі. Кількість цих формул невелика, вони стандартні і їх потрібно запам'ятати.

Recipe	Візьми
Misce	Змішай
Sterilisa!	Простерілізуй!
Da	Видай
Da tales doses numero...	Видай такі дози числом...
Signa	Познач

Крім форм наказового способу можуть бути використані форми латинського умовного способу пасивного залого, які мають практично те ж значення.

Misceatur	Нехай буде змішано (Змішати)
Sterilisetur!	Нехай буде простерілізовано! (Простерілізувати!)
Detur	Нехай буде видано (Видати)
Dentur tales doses numero...	Нехай будуть видані такі дози числом... (Видати такі дози числом...)
Signetur	Нехай буде позначено. (Позначити)

ТЕМА №14

Рецепт. Виписування рецептів на рідкі лікарські форми. Скорочення в рецептах. – 2 год.

Розчини (Solutiones, -um) - це рідка лікарська форма, отримана шляхом розчинення одного або декількох лікарських речовин в розчиннику. Розчини є універсальною лікарською

формою, оскільки їх можна застосовувати зовнішньо, парентерально і всередину, дія настає швидше, а вплив - найповніший.

Розчин складається з основної речовини (basis), на дію якої розраховує лікар, і розчинника (constituens). Залежно від розчинника розчини розрізняють: водні, спиртові і олійні. Як розчинники найчастіше застосовують очищену воду (aqua purificata), а також спирт етиловий (spiritus aethylicus), рідкі олії (oleum Amygdalarum, oleum Persicorum, oleum Helianthi, oleum Vaselinum і ін).

Розчини для зовнішнього застосування (Solutiones ad usum externum)

До форм для зовнішнього застосування відносять розчини для промивання, полоскання, обмивання, спринцювання, змазування, для тампонів, компресів, пульверизації, інгаляції, клізм, примочок, як очні, вушні і носові краплі. Розчини виписують двома способами - розгорненим і скороченим. У розгорненій формі вказують найменування всіх інгредієнтів і їх маси. Спочатку перераховують назви лікарських речовин, потім розчинник. Масу порошоків виражають в грамах, об'єм рідин - в мілілітрах. Пропис закінчують вказівкою - змішай, дай, познач "Misce. Da. Signa" (M.D.S.) та способом прийому.

Приклад рецепту.

Виписати 500 мл розчину хлораміну (Chloraminum). Призначити для дезінфекції рук.

Rp.: Chloramini 10,0

Aq. pur. ad 500 ml

M.D.S. Для дезінфекції рук

Частка "ad" означає "до", її застосовують при розгорненому пропису і означає, що розчинник слід додати до речовини, яка розчиняється, в кількості, необхідній для отримання загальної маси виписаного розчину.

При виписуванні розчинів скороченим способом після Rp.: вказують лікарську форму в родовому відмінку (solutionis), потім назву лікарської речовини, концентрацію і об'єм розчину. Далі слідує - видай, познач (D.S.) і спосіб застосування.

Приклади рецептів.

Виписаний вище рецепт може бути оформлений таким чином:

1. Концентрація розчину виражена у відсотках (%):

Rp.: Sol. Chloramini 2% 500 ml

D.S. Для дезінфекції рук

2. Концентрація розчину виражена у вигляді співвідношення:

Rp.: Sol. Chloramini (1:50) 500 ml

D.S. Для дезінфекції рук

3. Концентрація розчину виражена у масово-об'ємному відношенні («ex» - означає «з розрахунку» - скільки грамів речовини необхідно для приготування розчину):

Rp.: Sol. Chloramini ex 10,0 500 ml

D.S. Для дезінфекції рук

Очні краплі (Oculoguttae, -arum)

Очні краплі - це розчини, призначені для введення в кон'юнктивальний мішок. Розчинники для очних крапель: вода для ін'єкцій (Aqua pro injectionibus), oleum Amygdalarum, oleum Persicorum. Очні краплі виписують розгорненим і скороченим способом об'ємом 5-20 мл.

Приклад рецепту.

Виписати 10 мл 2% розчину ацеклідину (Aceclidinum) в очних краплях. Призначити по 2 краплі 3 рази на день в обидва ока.

Розгорнений спосіб:

Rp.: Aceclidini 0,2

Aq. pro injectionibus ad 10 ml

M.D.S. Очні краплі. По 2 краплі 3 рази на день в обидва ока

Скорочений спосіб:

Rp.: Sol. Aceclidini 2% 10 ml

D.S. Очні краплі. По 2 краплі 3 рази на день в обидва ока

Лікарські форми для ін'єкцій (Formae medicamentorum pro injectionibus)

До лікарських форм для ін'єкцій відносяться водні і олійні розчини, суспензії, емульсії, а також порошки і таблетки, які розчиняють в стерильному розчиннику безпосередньо перед застосуванням.

Розчини для ін'єкцій (Solutiones pro injectionibus)

Розчини для ін'єкцій - рідка лікарська форма, призначена для парентерального ведення (під шкіру, в м'язи, у вену). Розчинниками для більшості лікарських речовин, призначених для парентерального введення, можуть бути: вода для ін'єкцій (Aq. pro injectionibus), ізотонічний розчин натрію хлориду (solutionis Natrii chloridi isotonicae), персикова олія (oleum Persicorum), оливкова олія (oleum Olivarum), розчин глюкози 5% (solutionis Glucosi), спирт етиловий 20-30% (spiritus aethylicus). Обов'язковою вимогою до розчинів для ін'єкцій є стерильність. Прописують їх скороченим і розгорненим способом.

Приклади рецептів:

Виписати 500 мл розчину, що містить 5% глюкози (Glucosum). Призначити для введення під шкіру.

Скорочений спосіб:

Rp.: Sol. Glucosi 5% 500 ml

Sterilisetur!

D.S. Ввести під шкіру 100 мл

Розгорнений спосіб:

Rp.: Glucosi 25,0

Aq. pro injectionibus ad 500 ml

M.Sterilisetur!

D.S. Ввести під шкіру 100 мл

Виписати 200 мл 0,25% розчину новокаїну (Novocainum). Розчинник - ізотонічний розчин натрію хлориду (Solutio Natrii chloridi isotonicae). Призначити для інфільтраційної анестезії.

Розгорнений спосіб:

Rp.: Novocaini 0,5

Natrii chloridi 1,8

Aq. pro injectionibus ad 200 ml

M.Sterilisetur!

D.S. Для інфільтраційної анестезії

Напівскорочений спосіб:

Rp.: Novocaini 0,5

Sol. Natrii chloridi isotonicae ad 200 ml

M.Sterilisetur!

D.S. Для інфільтраційної анестезії

Виписати 10 ампул, що містять по 20 мл 40% розчину глюкози (Glucosum). Призначити по 1 мл під шкіру.

Rp.: Sol. Glucosi 40% 20 ml

D.t.d. N. 10 in ampull

S. По 20 мл внутрішньовенно повільно.

Виписати 10 ампул, що містять по 0,25 г добутаміну (Dobutamini). Вміст однієї ампули розчинити в 500 мл 5% розчину глюкози вводити внутрішньовенно крапельно зі швидкістю 20 крапель на хвилину.

Rp.: Dobutamini 0,25

D.t.d. N.10 in ampull.

S. Вміст однієї ампули розчинити у 500 мл 5% розчину глюкози, вводити внутрішньовенно крапельно зі швидкістю 20 крапель на хвилину.

Розчини для внутрішнього застосування (Solutiones ad usum internum)

Мікстури (Mixturae, -arum)

Мікстура - рідка лікарська форма, що є сумішшю різних лікарських засобів у розчиннику або суспендованих рідинах. Найчастіше розчинник у мікстурах – це вода очищена (aqua purificata). Мікстури призначають ложками - столовими, десертними (призначають дітям від 4 до 10 років), чайними (призначають дітям до 4-х років), що містять відповідно 15, 10, 5 мл рідини. Виписуються розгорненим способом на 12 прийомів. Після Rp.: вказують лікарські речовини і розчинник, розраховуючи дози на 12 прийомів. Далі вказують - змішай, дай, познач (M.D.S.) і спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати мікстуру, яка містить кофеїн-бензоат натрію (Coffeinum-natrii benzoas) в дозі 0,1 г і натрію бромід (Natrii bromidum) в дозі 0,5 г. Призначити по 1 столовій ложці 3 рази на день.

Rp.: Coffeinum-natrii benzoatis 1,2

Natrii bromidi 6,0

Aq. pur. ad 180 ml

M.D.S. По 1 столовій ложці 3 рази на день

Краплі (Guttae, -arum)

Краплі - це рідка лікарська форма, призначена для внутрішнього або зовнішнього застосування у вигляді крапель. У краплях можна призначати розчини, настойки, рідкі екстракти. Розчинником для розчинів найчастіше є вода очищена (aqua purificata), інколи - спирт етиловий (spiritus aethylicus), в окремих випадках - ефір медичний (aether medicinalis) та також олії.

При температурі 20 0C 1 мл води очищеної містить 20 крапель, 1 мл олії - 30 крапель, 1 мл спирту - 50 крапель, 1 мл ефіру - 60 крапель. Вписують краплі об'ємом 5-50 мл, доза на 1 прийом 10-20 крапель. Прописують краплі на 30 прийомів. Після Rp.: вказують лікарські речовини, їх масу з розрахунку на 30 прийомів, розчинник об'ємом на 30 прийомів, далі зазначають - змішай, дай, познач (M.D.S.) та спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати папаверину гідрохлорид (Papaverini hydrochloridum) в дозі 0,02 г в краплях всередину. Призначити по 10 крапель на прийом.

Розрахунок: краплі виписуються на 30 прийомів. Папаверину гідрохлориду необхідно узяти $0,02 \cdot 30 = 0,6$ г. Кількість крапель розраховують виходячи з того, що розчинника необхідно

узяти: $10 \cdot 30 = 300$ крапель, у 1 мл води міститься 20 крапель, а 300 крапель в мілілітрах це:
 $300 : 20 = 15$ мл

Rp.: Papaverini hydrochloridi 0,6

Aq. pur. ad 15 ml

M.D.S. Приймати по 10 крапель 3 рази на день

Настойки (Tincturae, -arum)

Настойка - це спиртова, спиртоводна, спиртоєфірна витяжка з лікарської рослинної сировини. Настойки відносять до галенових препаратів та стійких лікарських форм. Краплямі виписують на 30 прийомів, об'ємом 5-30 мл. Найчастіше, зважаючи на те, що настойки є офіційними, їх виписують у кількості, яка дорівнює кількості призначених на прийом крапель. Прописуючи настойку, після Rp.: вказують лікарську форму (Tincturae), назву лікарської рослини, загальний об'єм в мл. Далі - видай, познач (D.S.) і спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати настойку полину (Absinthium) у краплях всередину. Призначити по 20 крапель 3 рази на день до їди.

Розрахунок: настойки виписують на 30 прийомів, доза на 1 прийом - 20 крапель, отже, загальний об'єм настойки складе: $20 \cdot 30 = 600$ крапель. 1 мл спиртної рідини містить 50 крапель, отже 600 краплин – це: $600 : 50 = 12$ мл

Rp.: Tinct. Absinthii 12 ml

D.S. По 20 крапель 3 рази на день до їди

Або скороченим способом

Rp.: Tinct. Absinthii 20 ml

D.S. По 20 крапель 3 рази на день до їди.

Екстракти (Extracta, -orum)

Екстракт - це концентрована витяжка з лікарської рослинної сировини. Розрізняють: Рідкі екстракти (extracta fluida), Густі екстракти (extracta spissa), Сухі екстракти (extracta sicca).

Екстрагуючою рідиною найчастіше є вода, іноді спирт різної концентрації. При оформленні рецепту обов'язково вказувати консистенцію екстракту. Сухі екстракти дозуються в одиницях маси (г) і виписуються в капсулах, порошках, супозиторіях і таблетках. Рідкі екстракти дозують в краплях. Екстракти це галенові офіційні лікарські препарати, які виписують скороченим способом. У рецептах їх виписують на 30 прийомів (3 рази на день на 10 днів) або стільки мілілітрів, скільки крапель на один прийом призначено. При виписуванні рідкого екстракту після Rp.: вказують лікарську форму, назву рослини, з якої приготований екстракт, кількість препарату у мілілітрах. Далі - дай, познач (D.S.) і спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати 25 мл рідкого екстракту жостеру (Frangula). Призначити по 25 крапель 3 рази на день.

Rp.: Extr. Frangulae fluidi 25 ml
D.S. По 25 крапель 3 рази на день

Настої і відвари (Infusa, -orum et Decocta, -orum)

Настій - це рідка лікарська форма, водна витяжка з рослинної лікарської сировини. Настої готують з м'яких часток рослин (листя, кольорів, трави).

Відвар - це рідка лікарська форма, водна витяжка з грубих часток рослин (кори, коріння, кореневищ). Настої і відвари готують шляхом екстракції рослинної сировини на воді при температурі +100°C (настої - 15 хвилин, відвари - 30 хвилин). Настої і відвари призначають всередину у вигляді мікстур ложками (столовими, десертними, чайними), прописуючи на 12 прийомів.

Виписують настої і відвари тільки скороченим способом. Після Rp.: вказують лікарську форму (infusi або decosti), потім обов'язково вказують частину рослини, з якої готують настій або відвар, і назву рослини. Далі вказують кількість сировини в грамах на весь об'єм і загальну масу готової лікарської форми. Далі - видай, познач (D.S.) і спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати настій трави горицвіту (herbae Adonis vernalis) 0,5 г pro dosi. Призначити по 1 столовій ложці 3 рази на день.

Розрахунок: трави горицвіту на приготування настою буде потрібно (на 12 прийомів):
 $0,5 * 12 = 6,0$ г

Об'єм настою, якщо призначати столовими ложками, складе: $15 * 12 = 180$ мл

Rp.: Inf. herbae Adonidis vernalis ex 6,0 180 ml
D.S. По 1 столовій ложці 3 рази на день

Якщо до складу мікстури, що складається з настою або відвару, додають настійку, то розрахунок всіх вхідних в неї компонентів проводять на 12 прийомів. У такому випадку настій або відвар є основою і тому виписується на першому місці, як базис, і немає необхідності додавати воду очищену.

Приклад рецепту.

Виписати настій з кореня валеріани (radix Valerianaе) 0,5 г pro dosi, додати настійку пустирника (Leonurus) 25 крапель pro dosi.

Розрахунок: кореня валеріани на приготування настою буде потрібно (на 12 прийомів)
 $0,5 \quad \square \square 12 = 6$ г

Об'єм настою, якщо призначати столовими ложками, складе: $15 \text{мл} \quad \square 12 = 180$ мл

Загальна маса настійки пустирника складе: 25 крап
крапель настійки (спиртова витяжка) в мілілітрах, необхідно: $300 \text{ крап} : 50 \text{ крап} = 6$ мл.

$\square 12 = 300$ крап

Rp.: Inf. rad. Valerianaе ex 6,0 180 ml

Tinct. Leonuri 6ml

M.D.S. По 1 столовій ложці 3 рази на день

При виписуванні настою або відвару для зовнішнього застосування виходять з необхідної концентрації, яка виражається співвідношенням маси лікарської сировини в грамах до спільного об'єму в мілілітрах.

Приклад рецепту.

Виписати відвар кори дуба (*Quercus*) в співвідношенні 1:10 для полоскання горла.

Rp.: Dec. corticis *Quercus* ex 20,0 200 ml

D.S. Застосовувати для полоскання горла

Збори (Species, -erum)

Збори - лікарська форма, що являє собою суміш декількох видів різаної, крупноподрібненої або суцільної лікарської рослинної сировини, іноді з додаванням солей, ефірних олій або інших лікарських речовин. Лікарська рослинна сировина у зборах є висушеною, щоб при заварюванні або кип'ятінні екстрагувались діючі речовини.

Збори - недозована лікарська форма. Виписують їх масою від 50,0 до 200,0 г. При виписуванні рецепту після Rp.: пишуть лікарську форму, назву збору і загальну масу в грамах. Далі - видай, познач (D.S.) і спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати 100 г протиастматичного збору. Призначити для спалювання і вдихання.

Rp.: Specierum Antiasthmaticarum 100,0

D.S. Для спалювання і вдихання під час нападу бронхіальної астми

Виписати 100 г збору, що містить квіти календули (*Flores Calendulae*) 30 г, трави шавлії (*Herb. Salviae*) 30 г, квіти ромашки (*Flores Chamomillae*) 40 г. Одну чайну ложку збору заварити 1 склянкою окропу, настоювати як чай, процідити, а після охолодження полоскати ротову порожнину.

Rp.: Flor. *Calendulae* Antiasthmaticarum 100,0

Herb. Salviae ana 30,0

Flor. *Chamomillae* 40,0

M.f.spec.

D.S. Одну чайну ложку збору заварити 1 склянкою окропу, настоювати як чай, процідити, а після охолодження полоскати ротову порожнину.

Слизи (Mucilagines, -um)

Слизями є дисперсні системи, в яких найдрібніші частки речовин, що є гідрофільними колоїдами, утворюють з водою стійкі комплекси. Застосовують: крохмальний слиз (*Mucilago Amyli*), слиз аравійської камеді (*Mucilago Gummi Arabici*), слиз абрикосової камеді (*Mucilago Gummi Armeniacaе*), слиз насіння льону (*Mucilago seminum Lini*), слиз кореня алтея (*Mucilago radiceis Althaeae*).

Слизи застосовують частіше як corrigens у мікстурах або клізмах для попередження подразнюючої дії.

До мікстур слизи додають в кількості 10-30 %, у клізми - до 50 % від загального об'єму. Усі слизи офіційні. При виписуванні вказують назву і масу в мілілітрах.

Приклади рецептів.

Виписати мікстуру на 6 прийомів, яка містить хлоралгідрат (Chlorali hydras) 0,5 г pro dosi і крохмальний слиз (Mucilago Amyli). Призначити по 1 столовій ложці 3 рази на день.

Rp.: Chlorali hydratis 3,0
Mucil. Amyli 20,0
Aq.pur. ad 90 ml
M.D.S. По 1 столовій ложці 3 рази на день

Виписати 100 мл розчину для лікарської клізми, яка містить 1,5 г хлоралгідрату (Chlorali hydras) та крохмальний слиз (Mucilago Amyli) порівну з водою. Призначити для однієї лікарської клізми після очисної.

Rp.: Chlorali hydratis 2,0
Mucil. Amyli
Aq.pur. āā 50 ml
M.D.S. Для однієї лікарської клізми після очисної клізми

Сиропи (Sirupi, -orum)

Сиропи - густуваті, прозорі рідини для внутрішнього вживання, в яких концентрація цукру становить 64%. В менш концентрованих (нижче 64%) розчинах розвивається мікрофлора, в більш концентрованих сиропях цукор випадає в осад. Усі сиропи офіційні.

Сироп лікарський - це рідка лікарська форма, призначена для внутрішнього застосування, є розчином лікарської речовини в концентрованому розчині цукру.

Сиропи розрізняють смакові і лікарські. Смакові: цукровий сироп (sirupus simplex), вишневий сироп (sirupus Cerasi), малиновий сироп (sirupus Rubi idaei), мандариновий сироп (sirupus Citri unshiu). Лікарські сиропи : алтейний сироп (sirupus Althaeae), сироп ревеню (sirupus Rhei), сироп шипшини (sirupus fructum Rozae).

Сиропи виправляють смак лікарських речовин (corrigeni у мікстурах). При їх виписуванні вказують назву і об'єм та додають до мікстур в кількості 5-20% від загального об'єму. Для спрощення розрахунку, як corrigeni до мікстур припустимо додавати 20-24 мл сиропу.

Приклад рецепту.

Виписати кофеїн-бензоат натрію (Coffeinum-natrii benzoas) 0,1 г pro dosi в мікстурі з простим сиропом. Призначити по 1 десертній ложці 3 рази на день.

Rp.: Coffeinum-natrii benzoatis 1,2
Sir. simpl. 24 ml
Aq. pur. ad 120 ml
M.D.S. По 1 десертній ложці 3 рази на день

Емульсії (Emulsa, -um; emulsiones, -um)

Емульсії – це рідка лікарська форма, що є дисперсною системою, де дисперсійне середовище - вода, а дисперсна фаза - олія. Емульсії застосовують для внутрішнього і зовнішнього застосування.

Розрізняють емульсії з насіння і олійні. Для емульсій використовують насіння з багатим вмістом олії: насіння солодкого мигдалю (*semen Amygdali dulcis*), насіння маку (*semen Papaveris*), насіння гарбуза (*semen Cucurbitae*), співвідношення насіння і води становить 1:10. При виписуванні розгорненим способом вказують назву насіння, його вагу, воду і загальний об'єм емульсії. Далі пишуть: змішай, зроби емульсію (*M.f.emuls.*), видай, познач (*D.S.*) і спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати емульсію з 20 г насіння солодкого мигдалю. Призначити по 1 столовій ложці 3 рази на день.

Rp.: Sem. Amygdali dulcis 20,0
Aq. pur. ad 200 ml
M.f.emuls.
D.S. По 1 столовій ложці 3 рази на день

Цей же рецепт можна виписати скорочено:

Rp.: Emuls. sem. Amygdali dulcis ex 20,0 200 ml
D.S. По 1 столовій ложці 3 рази на день

Олійні емульсії складаються з олії, емульгатора та води. Для олійних емульсій застосовують: мигдалеву олію (*oleum Amygdalarum*), персикову олію (*oleum Persicorum*), касторову олію (*oleum Ricini*), вазелінову олію (*oleum Vaselini*). Як емульгатор застосовують: желатозу (*gelatosa*), абрикосову камедь (*gummi Armeniacaе*), аравійську камедь (*gummi Arabicum*), жовток курячого яйця (*vitellum ovi*). В олійній емульсії на 2 частки олії беруть 1 частку емульгатора і 17 часток води. В рецепті після Rp.: вказують назву олії, емульгатор, води і їх об'єм. Далі: змішай, зроби емульсію (*M.f.emuls.*), видай, познач і спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати емульсію виготовлену з 20 г касторової олії. Прийняти всередину за 30 хвилин столовими ложками.

Rp.: Ol. Ricini 20,0
Gelatosae 10,0
Aq. pur. 170 ml
M.f.emuls.
D.S. Прийняти столовими ложками протягом півгодини

Цей же рецепт можна виписати скороченим способом.

Rp.: Emuls. ol. Ricini ex 20,0 200 ml
D.S. Прийняти столовими ложками протягом півгодини

Суспензії (Suspensiones, -um)

Суспензія – це рідка лікарська форма, що є дисперсною системою, де тверда речовина суспендована в рідині. Суспензії утворюються в тих випадках, коли лікарська речовина нерозчинно в рідині. Дисперсійна середина - це вода, рослинні олії та інші, а дисперсна фаза - частки твердих лікарських речовин. Суспензії застосовують для внутрішнього, зовнішнього і

парентерального застосування. При розгорненому способі після Rp.: вказують всі компоненти (у родовому відмінку однини) та їх маси. Далі пишуть - змішай, зроби суспензію (M.f.susp.), дай, познач (D.S.) і вказують спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати 50 мл стерильної суспензії на вазеліновій олії (oleum Vaselini), що містить 0,5% трихомонациду (Trichomonacidum). Призначити для введення в сечовий міхур по 10 мл. Перед вживанням збовтати.

Rp.: Trichomonacidi 0,25

Olei Vaselini ad 50 ml

M.f.suspensio

Sterilisetur!

D.S. Вводити в сечовий міхур по 10 мл, перед вживанням збовтати

Скороченим способом суспензію можна виписати, коли дисперсійною середою в ній є вода. Після Rp.: вказують лікарську форму (Suspensionis), лікарську речовину (у родовому відмінку однини), концентрацію суспензії і її масу. Далі - видай, познач (D.S.) і спосіб застосування.

Приклад рецепту.

Виписати 5 мл водної суспензії 2,5% гідрокортизону ацетату (Hydrocortisoni acetatis). Виписати 5 флаконів. Призначити для введення в нижньощелепний суглоб. Перед вживанням збовтати.

Rp.: Suspensionis Hydrocortisoni acetatis 2,5% 5 ml

D.t.d.N. 5

S. Вводити в нижньощелепний суглоб по 5 мл, попередньо збовтати.

Елексири (Elixiria, -orum)

Це прозорі, ароматні рідини, які є водно-спиртовими розчинами лікарських речовин.

Елексири призначають для внутрішнього вживання ложками і краплями, іноді додають до бальзаму мірку для дозування.

Rp.: Elixiris pectoralis 25 ml

D.S. По 30 крапель всередину 4 рази на день

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу: § 219 впр. 5, 6 письмово-за підручником.

Виконання додаткових вправ:

Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Rp.: Tabulettas Ephedrīni hydrochlorīdi 0,025 numĕro 10.

Da. Signa: По 1 таблетці 1-2 рази на день

2. Rp.: Tabulettas Dimecolīni 0,025 obductas numĕro 50

Da. Signa. По 1 таблетці 2 рази на день.

3. Rp.: Amidopyrīni 0,25

Coffeīni-natrii benzoātis 0,1

Da tales doses numĕro 10 in tabulettis

Signa: По 1 таблетці 3 рази на день

4. Rp.: Ephedrīni hydrochlorīdi

- Dimedrōli ana 0,025
Misce, fiat pulvis
Dentur tales doses numēro 10
Signa: По 1 порошку 3 рази на день
5. Rp.: Pulvēris Xeroformii subtilissīmi 10,0
Misce. Da. Signa: Присипка
6. Rp.: Ferri reducti 1,0
Dentur tales doses numēro 15 in capsūlis gelatinōsis
Signa: По 1 капсулі 3 рази на день після їди
7. Rp.: Cortīcis Frangūlae
Foliōrum Menthae piperītae
Rhizomātis cum radicībus Valeriānae ana 15,0

Misce, fiant species

Detur in saccūlo chartaceo
Signētur: 1 столову ложку заварити склянкою кип'ятку, настояти 20 хв., процідити. Приймати по півсклянки 2 рази на день.
8. Rp.: Speciērum antiasthmaticārum 100,0
Da. Signa. Під час приступів бронхіальної астми курити, як цигарку.
9. Rp.: Granulōrum Orāzi 100,0
Da. Signa: По 1 чайній ложці гранул 3 рази на день під час їди.
10. Rp.: Granulōrum Aethazōli-natrii pro infantībus 60,0
Da. Signa: Розчинити гранули в свіжожоп'яченій воді, підігрітій до 30-40⁰С, періодично взбовтувати протягом 30 хв.
Дітям у віці 3-4 р. – 15 мл через кожні 4 години.
11. Rp.: Dragee Aminazīni 0,025 numēro 12
Da. Signa: По 1 драже 2 рази на день
12. Rp.: Membranūlas ophthalmīcas cum Neomycīni sulfate 0,0012 numēro 30.
Da. Signa: Класти в кон'юнктивальний мішок по 1 плівці 2 рази на день.
13. Rp.: Dragee "Hendevītum" numēro 50
Da. Signa: По 2 драже на день.
14. Rp.: Tabulettas Furadonīni 0,03 enterosolubīles pro infantībus numēro 20.
Da. Signa: По 1 таблетці 3 рази на день.

ТЕМА №15

Рецепт. Виписування рецептів на м'які лікарські форми. Скорочення в рецептах. – 2 год.

Мазі (Unguenta) — лікарська форма м'якої консистенції для зовнішнього застосування. За допомогою мазі лікарську речовину наносять на шкіру чи слизові оболонки. До складу мазі крім лікарської речовини входить мазева основа (constituens). Мазевою основою можуть бути вазелін, ланолін, свинячий жир, нафталан, озокерит, парафін, гліцерин, віск,

смоли, фітостерини, бентонітові глини. Мазеві основи повинні бути хімічно чистими, біологічно індиферентними (неактивними), мати відповідну консистенцію, бути сумісними з лікарськими речовинами, несприятливими для розмноження мікроорганізмів, і легко видалятися з місця їх нанесення. Вазелін (*Vaselinum*) — суміш твердих і рідких вуглеводів, які добуваються з нафти. Під дією повітря не псується. Вазелін не проникає в глиб шкіри, а тому лікарська речовина з цією мазевою основою діє тільки на її поверхні. Ця властивість вазеліну використовується для зменшення подразливої дії лікарських речовин на шкіру при лікуванні виразок, ран, поверхневих пошкоджень шкіри. Вазелін буває білий і жовтий. Відмінність між ними лише в ступені очищення від забарвлюючих речовин. Якщо в рецепті не зазначається, який саме вазелін треба взяти, аптека готує мазь із жовтим.

Ланолін (*Lanolinum*) — жовто-бура жироподібна речовина із специфічним запахом, що виробляється потовими залозами овець. Добувають його при промиванні овечої вовни. Чистий ланолін, позбавлений води, має назву безводного (*Lanolinum anhydricum*). Суміш 70 ч. безводного ланоліну з 30 ч. води називається водним ланоліном (*Lanolinum hydricum*).

Ланолін, особливо безводний, має здатність вбирати багато води. У ньому не розмножуються мікроорганізми, тому його використовують при виготовленні мазі для лікування хвороб шкіри з вираженими ексудативними явищами. Ланолін, а разом з ним і лікарська речовина, добре проникає в глиб шкіри, впливає на глибоко локалізований патологічний процес у ній, а також забезпечує резорбційну дію препаратів.

При виписуванні рецептів треба вказувати, який саме ланолін, водний чи безводний, потрібно взяти для виготовлення мазі. Якщо цього не зазначити, то аптека приготує мазь на водному ланоліні. Часто мазі виготовляють на суміші ланоліну з вазеліном.

Свинячий жир (*Adeps suilus, seu axungia porcina depurata*) хоч і є доброю основою для мазі, однак швидко гіркне і псується на повітрі.

Нафталан, або нафталанову мазь (*Naphthalanum, seu ting. Naphthalani*), виготовляють, змішуючи 80 ч. очищеної нафталанової нафти з 20 ч. парафіну. Нафталан має своєрідний запах, містить сірку і магній, викликає розширення судин, сприяє розсмоктуванню запального інфільтрату, зменшує свербіння, діє протимікробно. Він є доброю основою для виготовлення мазей.

Рецепти на мазь виписують розгорнутим і укороченим способами. В першому випадку в *Designatio materiae* перелічується назва лікарських речовин і мазева основа, їх кількість, а в приписі зазначається: «Змішай, зроби мазь» (*M. f. ung.*). Скороченим способом виписуються офіційні мазі і ті, до складу яких входить лише одна лікарська речовина. Rp.: *Furacilini* 0,025 Rp.: *Ung. Furacilini* 0,1 % 25,0

Vasellini ad 25,0 D.S. Змащувати ушкоджені

M.f. ung. ділянки шкіри (скорочений

D.S. Змащувати ушкоджені спосіб виписування мазі) ділянки шкіри

Якщо в рецепті немає вказівки, яку саме мазеву основу взяти, аптека завжди приготує мазь на вазеліні, а очну мазь — на суміші безводного ланоліну (1 ч.) з очищеним вазеліном (9 ч.). Очні мазі мають бути виготовлені асептично. Загальна кількість виписаної мазі залежить від потреби та використання, але звичайно не перевищує 10-100 г.

У Фармакопеї подаються такі офіційні мазі: аміказолова (*Ung. Amicazoli*), ксероформна (*Ung. Xeroformii*), цинкова (*Ung. Zinci*) та ртутні: біла (*Ung. Hydrargyri album*) і жовта (*Ung. Hydrargyri flavum*).

Паста (*Pastae*) — це густі мазі, в яких кількість порошкоподібної речовини становить від 25 до 60-65 % усієї лікарської форми. Крім лікарської речовини до складу паста входять

індиферентні порошки (тальк, крохмаль, оксид цинку) і мазева основа. Завдяки великому вмісту порошків пасти мають підсушувальну дію.

Прості пасти можна виписувати скороченим і розгорнутим способами, а складні — лише розгорнутим способом.

Rp.: Zinci oxydi Rp.: Ac. arsenicosi anhydrici 1,0

Amyli aa 10,0 Sovcaini 3,0

Vaselini 20,0 PHenoli 0,5

M.f. pasta Glycerini 5,0

D.S. Наносити на уражену M.f. pasta ділянку шкіри D.S. Вкладати в дупло хворого зуба

Лініменти (Linimenta) — рідкі мазі, що мають вигляд однорідної драгледоподібної маси або густої рідини, яка плавиться при температурі тіла. Застосовуються лініменти зовнішньо для втирання у шкіру, накладання на рани, виразки. Виготовляють їх способом омилення жирних олій водним розчином лугів або змішуванням водних чи спиртових розчинів мила з іншими лікарськими речовинами та твердих жирів і жироподібних речовин з жирними оліями. Перед вживанням лінімент потрібно збовтати. Лініменти виписують розгорнутим способом із зазначенням усіх складових частин і їх доз.

Супозиторії (Suppositoria) — лікарська форма, що має тверду консистенцію при кімнатній температурі і м'яку при температурі тіла. Супозиторії призначені для введення лікарських речовин у пряму кишку (per rectum) — ректальні свічки (supp. rectalia), у піхву (per vaginam) — піхвові свічки (supp. vaginalia), у рану — палички (bacilli).

Ректальні супозиторії мають форму циліндра, конуса, сигари, їх маса може коливатися від 1,4 до 4 г; для дітей масу свічки треба зазначати в рецепті.

Піхвові супозиторії за формою бувають сферичні (globuli), яйцевидні (ovula) або мають вигляд плоского тіла з закругленими кінцями (pessaria). Маса їх 2-4 г.

Для виготовлення супозиторіїв за основу беруть масло какао (Oleum seu Butyrum Cacao), сплави парафіну і гідрогенізованих жирів (бутирол — Butyrolum), поліетиленоксида, желатино-гліцеринове желе. Лікарські речовини змішують з основою, яку розтоплюють перед цим, після чого розливають у форми. Виготовляють супозиторії також заводським способом, пресуючи в спеціальних пристроях, потім загортають в парафіновий папір, станіоль, целофан. Хворому треба чітко роз'яснити, як вводити супозиторії.

Фармакологічні речовини, які з допомогою ректальних супозиторіїв вводять у пряму кишку, всмоктуються швидше, ніж при введенні у шлунок. Крім цього, лікарські речовини, введені таким шляхом, потрапляють у нижню порожнисту вену, минаючи печінку. Ось чому при захворюваннях стравоходу, шлунка, кишок, печінки, а також хворим, які знаходяться у непритомному стані, доцільно вводити лікарські засоби у вигляді ректальних супозиторіїв.

Rp.: Barbitali natrii 0,3

Butyrolu 3,0

M.f. suppositorii rectaliae

D.t.d. N. 10 S. Вводити по 1 свічці на ніч у пряму кишку

Пластири (Emplastra) — це лікарська форма для зовнішнього застосування, тверда при кімнатній температурі, а при температурі тіла людини стає клейкою і міцно прилипає до шкіри.

Пластири крім лікарської речовини містять смоли, каучук, жири, віск, солі жирних кислот, вазелін, парафін, які після розплавлення добре змішуються з лікарськими речовинами.

При виписуванні пластиру вказуються його назва, маса, розмір.

Rp.: Empl. Plumbi sirnificis 30,0

D.S. Прикладати на шкіру в ділянці ураження

Rp.: Empl. adhaesivi elastici extensi 10 x 15 sm
D.S. Для фіксації пов'язок

ТЕМА №16

Рецепт. Виписування рецептів на тверді лікарські форми. Скорочення в рецептах. – 2 год.

ПОРОШКИ (Pulveres, -um).

Порошок (pulvis, -eris)— це тверда лікарська форма для внутрішнього або зовнішнього застосування, що складається з однієї або кількох подрібнених речовин і має властивості сипучості. Стерильний порошок застосовують також для парентерального введення після попереднього розчинення у певному стерильному розчиннику.

Виписуючи простий неподілений порошок, (Anaesthesinum) після Recipe зазначають назву лікарської речовини (в родовому відмінку однини), її загальну кількість. Далі пишуть: Da. Signa. — D. S. (Видай. Познач) і зазначають спосіб вживання мовою, зрозумілою для хворого.

Приклади. Виписати 25 г анестезину для присипання рани.

Rp.: Anaesthesini subtilissimi 25,0 D. S. Для присипання рани

Виписати 50 г магнію оксиду (Magnesii oxy-dum). Призначити всередину по 1/2 чайної ложки тричі на день після їди.

Rp.: Magnesii oxydi 50,0

D. S. Приймати всередину по 1/2 чайної ложки тричі на день після їди

Виготовляючи поділені порошки, в кожен окрему упаковку (паперову, желатинову капсулу) вмішують точну дозу на одне приймання. Поділені порошки виписують майже виключно для застосування всередину в кількості 3; 6; 10; 12 штук або більше. Правильно виготовлена, ця форма вважається найкращою за точністю дозування і зручністю приймання.

Приклад. Виписати 12 порожків панкреатину (Pancreatinum) по 0,5 г. Призначити по 1 порожку тричі на день до їди.

Rp.: Pancreatini 0,5 D. t. d. N. 12

S. Приймати по 1 порожку всередину тричі на день до їди

Виписуючи прості порошки, слово Pul-vis пишуть у рецепті тоді, коли лікарська речовина є рослинного походження (наприклад, Pulvis foliorum Digitalis, pulvis radiceis Rhei). У такому разі після Recipe пишуть: Pulveris — Pulv. (Порошку), далі — назву лікарської речовини (у родовому відмінку однини) і дозу на одне приймання. Зазначають, скільки потрібно видати порожків (D. t. d. N ...) і спосіб їх приймання.

Приклад. Виписати 20 порожків листя наперстянки (Folium Digitalis) по 0,05 г. Призначити по 1 порожку всередину тричі на день. Rp. Pulv. fol. Digitalis 0,05 D. t. d. N. 20

S. Приймати по 1 порожку всередину тричі на день

Складні поділені порошки виписують розгорнутим способом. Після назви кожної лікарської речовини (у родовому відмінку однини) вказують дозу на одне приймання. В

Subscriptio зазначають лікарську форму, спосіб виготовлення (M. f. pulv.) і кількість порошків, яку потрібно видати хворому: D. t. d. N ... (Видати таких доз кількістю ...). Далі сигнатура — спосіб застосування.

Приклад. Виписати 12 порошків папаверину гідрохлориду (Papaverini hydrochloridum) по 0,02 г з анестезином (Anaesthesinum) по 0,3 г. Призначати по одному порошку тричі на день після їди.

Rp.: Papaverini hydrochloridi 0,02 Anaesthesini 0,3 M. f. pulv. D. t. d. N. 12

S. Приймати всередину по 1 порошку тричі на день після їди

Виписуючи в поділених порошках сильнодіючу речовину, коли її маса становить менше 0,1 г, потрібно додати формоутворювальну речовину (Constituens) масою 0,3 — 0,5 г. Формоутворювальними речовинами для поділених порошків для приймання всередину можуть бути: тростинний або буряковий цукор (Saccharum), молочний цукор (Saccharum lactis), глюкоза (Glucosum, -i або Glucosa, -ae), порошок кореня солодки (Pulvis radices Glycyrrhi-zae). Цукор і глюкоза відіграють водночас роль виправляючої неприємний смак речовини (Corrigens).

Приклад. Виписати 50 порошків кислоти фолієвої (Acidum folicum) по 0,001 г. Призначати по 1 порошку всередину тричі на день.

Rp.: Ac. folici 0,001 Sacchari 0,3 M. f. pulv. D. t. d. N. 50 S. Приймати всередину по 1 порошку тричі на день

Поділені порошки упаковують і видають з аптеки у звичайному папері. Якщо порошки містять леткі, пахучі чи гігроскопічні речовини, їх видають у воскованому (Charta cerata) або парафінованому (Char-ta paraffinata) папері.

Приклад. Виписати 20 порошків камфори (Camphora) по 0,25 г. Видати у воскованому папері. Призначати всередину по 1 порошку тричі на день.

Rp.: Camphorae 0,25

D. t. d. N. 20 in charta cerata S. Приймати всередину

по 1 порошку тричі на день

Складні порошки (pulveres compositi) виготовляють з двох або більше окремих речовин. Виписуючи складний неподілений порошок, після Recipe слід писати назви лікарських речовин із зазначенням маси кожної. В Subscriptio належить зазначити лікарську форму і спосіб її виготовлення словами Miscе fiat pulvis — M. f. pulv. (Змішати, щоб зробити порошок). Далі, з нового рядка, пишуть сигнатуру — спосіб приймання.

Приклад. Виписати складний порошок натрію хлориду — 15 г і натрію гідрогенкарбона-ту — 20 г. Призначити по 1 чайній ложці на склянку теплої води для полоскання горла.

Rp.: Natrii chloridi 15,0

Natrii hydrogencarbonatis 20,0 M. f. pulv.

D. S. По чайній ложці на склянку теплої перевареної води для полоскання горла

Якщо до складного порошку входять дві чи більше речовин з однаковою масою, то її зазначають після назв усіх речовин, вказавши: aa (порівну).

Приклад. Виписати порошок магнію оксиду (Magnesii oxydum) і натрію гідрогенкарбонату (Natrii hydrogencarbonas) порівну, по 20 г. Призначити всередину по 1/2 чайної ложки тричі на день після їди.

Rp.: Magnesii oxydi

Natrii hydrogencarbonatis aa 20,0

M. f. pulv.

D. S. Приймати по 1/2 чайної ложки всередину тричі на день після їди

Виписуючи у вигляді неподіленого порошку речовини, які не можуть застосовуватись у чистому вигляді (Per se), а тільки в певній концентрації, потрібно додати формоутворювальну речовину (Remedium constituens). Для недозованого (для зовнішнього застосування) порошку — присипки формоутворювальними речовинами можуть бути індиферентні речовини: крохмаль пшеничний (Amylum Triticum), кукурудзяний (Amylum Maydis), картопляний (Amylum Solani), рисовий (Amylum Oryzae), тальк (Talcum), магнієва сіль силіцевої (кремніевої) кислоти, біла глина (Bolus alba) — каолін, лікоподій, або спори плауна (Lycopodium).

ПРИСИПКИ (Aspersiones).

Найдрібніший порошок (aspersio, -onis) це суміш лікарських та індиферентних (формоутворювальних) речовин (наприклад, тальк, крохмаль). Його застосовують місцево як присипки (дуети). Присипки мають антисептичну та протизапальну дію, підсушують шкіру.

Виписати 50 г присипки, яка містить 2 % кислоти борної (Acidum boricum). Призначити для присипання уражених ділянок шкіри.

Загальна маса присипки 50 г, що становить 100 %. Вираховуємо 2 % цієї маси: $X = 50 \cdot 2/100 = 1,0$ Отже, маса борної кислоти становить 1 г, а решта, до (ad) 50 г — формоутворювальна речовина (Constituens).

Rp.: Ac. borici 1,0 Talci ad 50,0 M. f. pulv.

D. S. Присипати уражені ділянки шкіри

Складний неподілений порошок (присипку) з двох або більше компонентів можна виписати не тільки розгорнутим, а й скороченим способом. У такому разі, після Recipe пишуть: Aspersiois або Aspers. (Присипки), назву лікарської речовини (у родовому відмінку однини), зазначають її концентрацію у відсотках і загальну кількість. Рецепт, зазначений вище, може мати такий вигляд:

Rp.: Aspers. Ac. borici 2 % 50,0 D. S. Присипати уражені ділянки шкіри

КАПСУЛИ (Capsulae, -arum) — це оболонка для дозованих порошків, гранульованих, пастоподібних, напіврідких або рідких лікарських речовин для приймання всередину. Застосування капсул дає змогу уникнути відчуття неприємних властивостей (смак, запах) або подразнювальної дії речовин на слизові оболонки. Капсули виготовляють з желатину, води і гліцерину (Capsulae gelatinosae). Желатинові капсули можуть бути твердими, з покриттям і м'якими, або еластичними, закритими. Вміст капсул від 0,1 до 1,5 г лікарської речовини.

Виписуючи лікарську речовину в капсулах, після Recipe пишуть її назву (у родовому відмінку однини), дозу на одне приймання. В Subscriptio зазначають: — D. t. d. N... in caps. (Дай таких доз кількістю ... в капсулах).

Виписати 50 капсул прокар-базину (Procarbazinum) по 0,05 г. Призначити всередину по 2 капсули тричі на день.

Rp.: Procarbazini 0,05
D. t. d. N. 50 in caps. S. Приймати всередину по 2 капсули тричі на день

Виписати 15 капсул рицинової олії (Oleum Ricini) по 1 г. Призначити всі капсули протягом 15 хв.

Rp.: Ol. Ricini 1,0
D. t. d. N. 15 in caps. S. Прийняти всередину всі капсули протягом 15 хвилин

ТАБЛЕТКИ (Tablettae, -arum) -- тверда дозована лікарська форма, що виготовляється шляхом пресування лікарських речовин або суміші лікарських і допоміжних (цукор, молочний цукор, глюкоза тощо) речовин. Таблетки приймають усередину (Tablettae ad usum internum), під язик (Tablettae sublinguals), зовнішньо (Tablettae ad usum externum), для підшкірної імплантації (Tablettae implantatae). Таблетки виготовляють промисловим способом. Вони можуть бути вкриті оболонкою, для чого використовують пшеничне борошно, крохмаль, цукор, порошок какао, барвники, харчові лаки.

Виписуючи лікарську речовину в таблетках, потрібно зазначити назву лікарської речовини та її дозу на один прийом. У Subscriptio пишуть, скільки таблеток потрібно видати — Dentur tales doses N... in tabulettis, або D. t. d. N... in tab. Обов'язково слід зазначити виписувану форму — таблетки. У сигнатурі зазначають спосіб приймання. При оформленні рецепта на таблетки ніколи не зазначають формоутворювальні речовини, оскільки їх виготовляють виключно промисловим способом, і до аптеки вони надходять у вигляді готової лікарської форми. Магістральних таблеток немає.

Виписати 50 таблеток резерпіну (Reserpinum) по 0,00025 г. Призначити всередину по 1 таблетці двічі на день

Виписати 50 таблеток кислоти фолієвої (Acidum folicum) по 0,0008 г і кислоти аскорбінової (Acidum ascorbinicum) по 0,1 г. Призначити всередину по 1 таблетці тричі на день

Rp.: Reserpini 0,00025 D. t. d. N. 50 in tab. S. Приймати всередину по 1 таблетці двічі на день

Rp.: Ac. folici 0,0008 Ac. ascorbinici 0,1
D. t. d. N. 50 in tab. S. Приймати всередину по 1 таблетці 3 рази на день

Деякі таблетки, до складу яких входить кіль'ка лікарських речовин, мають спеціальні (офіційні) назви, наприклад «Алохол», «Аспаркам», «Вікалін» та ін. Виписуючи рецепт на офіційні таблетки, після Rp. зазначають назву лікарської форми — Tablettae (у знахідному відмінку множини), далі назву таблеток (у лапках), їх кількість, вказівку фармацевтові — Da. Signa. (Видай. Познач) і спосіб приймання.

Приклад. Виписати 50 таблеток «Алохол» (Allocholum). Призначити всередину по 1 таблетці тричі на день до їди.

Rp.: Tabulettas «Allocholum» N. 50 D. S. Приймати по 1 таблетці 3 рази на день до їди

ДРАЖЕ (Dragee, -ee) — тверда дозована лікарська форма для приймання всередину. Отримують промисловим способом шляхом нашаровування (дражування) лікарських і додаткових речовин на гранули. Допоміжними речовинами є цукор, крохмаль, пшеничне борошно, тальк, порошок какао, харчові лаки, барвники тощо. Для захисту лікарських речовин від впливу шлункового соку драже вкриті оболонкою, яка розчиняється лише в тонкій кишці. Драже мають приємний вигляд, зручні для приймання. Маса одного драже від 0,1 до 1 г.

Виписуючи рецепт, після Rp. зазначають назву лікарської форми (Dragee), далі назву лікарської речовини (у родовому відмінку однини), дозу на одне приймання, загальну кількість драже та сигнатуру — спосіб вживання.

Приклад. Виписати 20 драже діазоліну (Diazolinum) по 0,1 г. Призначити всередину по 1 драже двічі на день

Rp.: Dragee Diazolini 0,1 D. t. d. N. 20
S. Приймати всередину по 1 драже 2 рази на день після їди

Rp.: Dragee Diazolini a 0,1 N. 20 D. S.
Приймати всередину по 1 драже 2 рази на день після їди

ГРАНУЛИ (Granula, -arum) – тверда лікарська форма у вигляді однорідних частинок округлої, циліндричної або неправильної форми для застосування всередину. До складу гранул входять лікарські й допоміжні речовини. Як допоміжні використовують тростинний, буряковий або молочний цукор, натрію гідрогенкарбонат, кислоту виннокам'яну, крохмаль, декстрин, глюкозу, тальк, цукровий сироп, спирт, воду, харчові барвники тощо. При зберіганні гігроскопічних речовин у гранулах зростає їх стійкість, поліпшується смак, розчинність.

Розмір гранул 0,2 —3 мм. Вони повинні бути однорідно забарвлені. Гранули ~, це офіційна лікарська форма. їх виготовляють промисловим способом.

Виписуючи рецепт, після Recipe зазначають назву лікарської форми (у родовому відмінку множини): гранул (Granularum), назву лікарської речовини (у родовому відмінку однини) і загальну масу. Далі: Da. Singa. (Видай. Познач.) і спосіб приймання.

Приклад. Виписати 100 г гранул уродану (Urodanum). Призначити всередину по 1 чайній ложці в 1/2 склянки води тричі на день.

Rp.: Granularum Urodani 100,0 D. S. Приймати всередину по 1 чайній ложці на 1/2 склянки води 3 рази на день

СУПОЗИТОРІЇ (Suppositoria, -um) -- дозована лікарська форма, при кімнатній температурі твердий, при температурі тіла розплавляється або розчиняється. Призначають для введення в порожнини тіла. Розрізняють три види супозиторіїв: супозиторії прямокишкові (ректальні), піхвові (вагінальні) і палички.

Прямокишкові (ректальні) супозиторії (*suppositoria rectalia*) мають циліндричну або конусоподібну форму. Маса ректального супозиторія — від 1,1 до 4 г. Якщо лікар не зазначає цього параметру, то їх виготовляють масою близько 3 г.

Піхвові (вагінальні) супозиторії (*suppositoria vaginalia*) мають сферичну, яйцеподібну або плоску форму із заокругленим кінцем. Маса піхвового супозиторія 1,5— 6 г. Якщо лікар не зазначає маси, їх виготовляють масою близько 4 г.

Палички (*bacilli*) мають вигляд циліндрів із загостреним кінцем, від 2 до 5 мм завтовшки і до 10 см завдовжки. Палички використовують для введення у сечівник, норицеві ходи.

Супозиторії складаються з лікарської речовини та основи. Як основу використовують масло какао (*oleum Cacao*), бутирол (*Butyrolum*), желатино-гліцеринову суміш (*massa gelatinosa*), синтетичну масу — поліетиленоксид (*polyaethylenoxydum*) та ін.

Супозиторії виписують розгорнутим способом. Після *Rp.* зазначають назву кожної речовини — основної, формоутворювальної (родовий відмінок однини) і дозу на один супозиторій. В *Subscriptio* зазначають: *Misce fiat suppositorium rectale (vaginale) — m. fiat supp. rectale*. Слід також написати, скільки супозиторіїв потрібно видати хворому — *D. t. d. N...*. Далі сигнатура — спосіб вживання.

Виписати 10 ректальних супозиторіїв по 0,015 г екстракту беладонни (*Ext-ractum Belladonnae*). Призначити по 1 супозиторію у пряму кишку тричі на день.

*Rp.: Extr. Belladonnae 0,015
Olei Cacao 3,0
M. f. suppositorium rectale
D. t. d. N. 10
S. По I супозиторію у пряму кишку 3 рази на день (попередньо зняти обгортку)*

Виписати 10 вагінальних супозиторіїв по 0,05 г трихомонациду (*Trichomonacidum*). Призначити по 1 супозиторію в піхву двічі на день

*Rp.: Trichomonacidi 0,05 Olei Cacao 4,0
M. f. suppositorium vaginale D. t. d. N. 10
S. По I супозиторію в піхву 2 рази на день (попередньо • зняти обгортку)*

Більшість супозиторіїв виготовляють на підприємствах фармацевтичної промисловості. При виписуванні рецепта можна користуватись також скороченою формою. При цьому після *Rp.* зазначають назву лікарської форми — *Suppositorium* (знахідний відмінок однини). Далі, після прийменника з (*%*) пишуть назву лікарської речовини (орудний відмінок однини) та її дозу на одне приймання. Зазначають, скільки супозиторіїв потрібно видати — *D. t. d. N...* Далі — сигнатура.

Виписати 10 ректальних супозиторіїв по 0,2 г іхтіолу (*Ichthyolum*). Призначити по 1 супозиторію у пряму кишку.

*Rp.: Suppositorium cum Ichthyolo 0,2 D. t. d. N. 10
S. По I супозиторію у пряму кишку (попередньо зняти обгортку)*

Цей рецепт можна написати інакше. Після *Rp.* назву лікарської форми пишуть у родовому відмінку множини (*Suppositorium*), прийменник (*cum*), назву лікарської речовини (орудний відмінок однини), дозу на одне приймання і кількість. Після того пишуть *D. S. i* спосіб застосування.

Rp.: Suppositorium cum Ichthyolo 0,2 N. 10

D. S. По 1 супозиторію у пряму кишку (попередньо зняти обгортку)

Деякі офіційні супозиторії мають спеціальні назви. Їх виписують без зазначення окремих речовин і їх доз. Після Rp. пишуть назву лікарської форми в родовому відмінку множини (Suppositorium), далі назву супозиторію в називному відмінку в лапках і зазначають кількість. Після того пишуть D. S. і спосіб застосування.

Приклад. Виписати 10 супозиторіїв «Анузолу».

Rp.: Suppositorium «Anusolum» N. 10

D. S. По 1 супозиторію у пряму кишку (попередньо зняти обгортку)

Вправи до розділу 2

Виписати рецепт за заданими умовами:

- 1 крем «Профлавін». Призначити для зовнішнього застосування.
- 10 ампул по 1 мл, що містять 2,5 % олійний розчин прогестерону. Вводити внутрішньом'язово по 1 мл один раз на день.
- 10 ампул, кожна з 1,0 г паратіреодину для ін'єкцій. Призначити по 1 мл внутрішньом'язово.
- 10 г мазі, що містить 5 % анестезину. Призначити для зовнішнього застосування. - порошок, що містить по 20 г тальку і крохмалю. Присипати шкіру.
- 10 мл 1 % водяного розчину колларголу. Призначити по 2-3 краплі в ніс 3 рази на день.
- 10 мл 5 % спиртового розчину йоду. Призначити для обробки країв рани.
- 10 мл розчину, що складається з 0,02 нітрофуралу, 0,03 діфенгідраміну гідрохлориду, 0,2 сульфадиміну, 0,3 сульфаніламідів та вазелінової олії до 10 мл. Призначити по 5 крапель в ніс.
- 10 піхвових супозиторіїв, що містять 0,25 г кислоти борної та масло какао скільки необхідно. Вводити в піхву по 1 супозиторію двічі на день.
- 10 порошків, що містять 0,5 г магнію оксиду. Призначити всередину по 1 порошку через 2 год після їди.
- 10 супозиторіїв, що містять по 500 000 ОД ністатину. Вводити в пряму кишку по 1 супозиторію двічі на день.
- 10 таблеток, що містять 0,2 г теоброміну та 0,03 г фенобарбіталу. Призначити всередину по 1 таблетці 2 рази на день.
- 10 таблеток, що містять 0,3 г анестезину. Призначити всередину по 1 таблетці 3 рази на день.
- 10 таблеток, що містять фенобарбіталу та папаверину гідрохлориду по 0,02 г, салсолідіна гідрохлориду 0,03 г. Призначити по 1 таблетці 2-3 рази на день.
- 100 г мазі на ланоліні, яка містить 10 % іхтіолу, 5 г кислоти саліцилової, 10 г олії терпентинової. Втирати у разі болю в суглобах.
- 100 мл емульсії з 20 мл касторової олії. Призначити на 1 раз.
- 100,0 г жовчогінного збору. Призначити 1 столову ложку збору в склянці окропу, процідити, пити по 50 мл 3 рази на добу за 30 хвилин до їжі.
- 12 желатинових капсул, що містять по 0,1 г еуфіліну, 0,025 г ефедрину гідрохлориду та 0,3 г цукру. Призначити по 1 капсулі 3 рази на день.
- 12 крохмальних капсул, що містять 0,6 г метіоніну. Призначити по 1 капсулі 3 рази на день.
- 12 порошків, що містять 0,002 г рибофлавіну і 0,2 г глюкози. Призначити всередину по 1 порошку 2-3 рази на день.
- 12 порошків, що містять по 1,0 г кореня ревеню. Призначити по 1 порошку на ніч.
- 12 свічок з 0,3 г еуфіліну. Призначити по 1 свічці в пряму кишку 2 рази на день.
- 15 м'яких желатинових капсул, що містять 1,0 г касторової олії. Прийняти протягом 30 хвилин всі капсули.
- 180 мл настою з 6 г трави горицвіту весняного. Призначити всередину по 1 столовій ложці настою 3 рази на день
- 20 ампул по 1 мл, що містять 3 % розчин тіаміну броміду. Вводити внутрішньом'язово по 1 мл один раз на день.
- 20 драже, що містять 0,05 г кислоти аскорбінової. Призначити по 1 драже 3 рази на день після їди.
- 20 драже, що містять 0,1 г діазоліну. Призначити всередину по 1 драже 2 рази на день після їди.
- 20 желатинових капсул, що містять 0,25 г левомецитину. Призначити по 1 капсулі 4 рази на день протягом 5 діб

- 20 мл 2 % спиртового розчину брильянтового зеленого. Призначити для змащування уражених ділянок шкіри.
- 20 порошоків оксациліну натрієвої солі по 0,25 г у желатинових капсулах. Призначити всередину по 2 капсули через кожні 6 год.
- 20 порошоків, що містять аскорбінової кислоти, рибофлавіну та нікотинової кислоти по 0,025 г, тіаміну хлориду 0,002 г, глюкози 0,1 г. Призначити по 1 порошку 3 рази на день.
- 20 таблеток «Бактрим». Призначити по 2 таблетці 2 рази на день.
- 20 таблеток папазолу. Призначити всередину по 1 таблетці 3 рази на день.
- 20 таблеток, що містять 0,05 г дійодтиразіну. Призначити по 1 таблетці 3 рази на день.
- 20 таблеток, що містять 0,5 г кислоти ацетилсаліцилової. Призначити по 1/4 таблетки 1 раз на день після їди.
- 20 таблеток, що містять 0,5 г окису магнію. Призначити по 1-2 таблетці 2-3 рази на день.
- 200 мл 3 % розчину натрію броміду. Призначити всередину по 1 столовій ложці розчину 3 рази на день після їди.
- 200 мл відвару з 20 г кори дуба. Застосовувати для полоскання порожнини рота.
- 200 мл з 10,0 гіркою збору. Призначити по 1 ст.л. 1 раз на день.
- 200 мл настою з 5 г листя м'яти перцевої. Призначити всередину по 1 столовій ложці.
- 200 мл розчину з 6 г натрію броміду. Призначити всередину по 1 столовій ложці розчину 3 рази на день після їди.
- 200 мл стерильного 0,5 % розчину новокаїну, що виготовляють в аптеці. Для процедурного кабінету.
- 200,0 г сиропу з ретинолом та вітаміном D. Призначити при авітамінозах.
- 24 порошоків бензокаїну по 0,3 г. Призначити по 1 порошку 3 рази на день після їди.
- 25 г мазі, що містить 10 % іхтіолу. Змащувати уражені ділянки шкіри.
- 25 мл настойки конвалії. Призначити по 20 крапель 3 рази на день.
- 25 мл суспензії, що містить 9,0 г йодоформу, 10,0 г цинку окису та гліцерин. Призначити для зовнішнього застосування. Обробляти місця ураження двічі на добу. Перед використанням збовтати.
- 25,0 г пасти цинку саліцилату. Призначити для втирання в уражені ділянки шкіри.
- 3 ректальних свічки, що містять 0,1 г порошку листя наперстянки та 2,5 г масла какао. Призначити по 1 свічці на ніч.
- 3,0 г леворинової мазі. Змащувати уражені ділянки шкіри 1-2 рази на день.
- 30 доз по 2,0 г гранул німесуліді. Призначити по 1 пакетику 2 рази на день після їди попередньо розчинивши в 1/2 стакані води.
- 30 доз, кожна з 3,0 г сірої ртутної мазі, у вощеному папері. Призначити по 1 пакету для втирання.
- 30 драже «Мезим-форте». Призначити по 1 драже під час їди.
- 30 капсул «Ессенціале». Призначити по 2 капсулі 3 рази на день під час їди.
- 30 очних плівок з пілокарпіну гідрохлоридом. Призначити закладати по 1 плівці за край нижньої повіки 1 раз на день.
- 30 пілюль, що містять метилурацилу та екстракту валеріани по 2,0 г, йоду 0,02 г, калію йодиду 0,2 г, фенобарбіталу 0,4 г, екстракту і порошку кореня солодки скільки потрібно. Призначити по 1 пілюлі 2 рази на день.
- 30 таблеток, що містять 0,0008 г кислоти фолієвої та 0,1 г кислоти аскорбінової. Призначити по 1 таблетці 3 рази на день.
- 30,0 г рідкого екстракту трави деревію. Призначити по 40-50 крапель 3 рази на день.
- 5 мл 0,5 % олійного розчину ергокальциферолу. Призначити всередину по 1 краплі 3 рази на день.
- 50 г граміцидинової пасти. Наносити на уражені ділянки шкіри.

- 50 мл рідкого екстракту елеутерококу. Призначити по 40 крапель тричі на день.
- 50 мл розведеного розчину перекису водню. Призначити по 1 ст. л. на 1 стакан води.
- 50 порожків, що містять по 0,3 г кислоти аскорбінової, кислоти глютамінової та кальцію гліцерофосфату. Призначити по 1 порожку 3 рази на день.
- 50,0 г пасти, що містить 10,0 г йодоформу, по 5,0 г крохмалю та оксиду цинку, вазелін. Призначити для нанесення на уражені ділянки шкіри.
- 50,0 г складного лініменту метилсаліцилату. Призначити для розтирання.
- 6 ампул, кожна з 10,0 г 25% розчину сульфату магнію. Призначити по 5-10 мл внутрішньом'язово.
- 6 ампул, кожна з 2,0 г 20% спиртового розчину камфори. Призначити по 2 мл під шкіру.
- 6 вагінальних кульок, що містять 0,2 г іхтіолу, 0,3 г борної кислоти, 0,1 г саліцилової кислоти, 1,5 г масла какао. Призначити по 1 кульці.
- 6 свічок, що містять 0,01 г морфіну гідрохлориду, 0,02 г екстракту беладони, масла какао скільки необхідно. Призначити по 1 свічці на ніч.
- 6 свічок, що містять по 0,09 г екстракту беладони та новокаїну, 1,8 г анестезину, 12 крапель розчину адреналіну гідрохлориду 1:1000, масла какао скільки необхідно. Призначити по 1 свічці на ніч.
- 6 таблеток, що містять 0,5 г фталазолу. Призначити по 1 таблетці 3-4 рази на день.
- 60,0 г мікстури, що складається з 1,0 г хлоралгідрату, 15,0 слизу крохмалю, дистильованої води. Призначити по 1 ст. л. на ніч.
- Видати 6 ампул розчину, що складається з 0,001 г нітрату стрихніну, 0,01 г арсеніту натрію та 1,0 води для ін'єкцій. Призначити по 0,2-1 мл під шкіру 1-2 рази на день.
- емульсію, що містить 50,0 синтоміцину. Призначити для зовнішнього застосування.
- збір, що містить 10,0 г кори дубу, по 5,0 г листя шавлії та квіток ромашки, 4 краплі скипидару. Призначити по 1 ст. л. на стакан окропу.
- збір, що містить 50,0 г насіння льону, по 80,0 г квіток ромашки та трави подорожника.
- збір, що містить по 15,0 г кори крушини та листя кропиви, по 5,0 г листя м'яти перцевої та кореневище з коренями валеріани. Призначити відвар з розрахунку 1 столова ложка на склянку окропу, приймати по 1/2 склянки вранці.
- збір, що містить по 50,0 листя сени, кори крушини, плодів коріандру, коренів солодки. Призначити 1 столову ложку збору в склянці окропу, процідити, пити по 50 мл 3 рази на добу за 30 хвилин до їжі.
- лінімент, що містить 10,0 г хлороформу, 40,0 г очищеного скипидару. Призначити для розтирання.
- лінімент, що містить по 15,0 г скипидару, хлороформу та метилсаліцилату. Призначити для втирання в ділянку суглобів.
- мазь, що містить 10,0 г іхтіолу, 5,0 г саліцилової кислоти, 10,0 г скипидару, 100,0 г ланоліну. Призначити для зовнішнього застосування.
- мазь, що складається з 0,02 г ментолу, 1,0 г оксиду цинку, 10 крапель 0,1% розчину адреналіну гідрохлориду та 10,0 вазеліну. Призначити для слизової оболонки носу.
- мазь, що складається з 5,0 г дьогтю та осадженої сірки, 50,0 г вазеліну. Призначити для зовнішнього застосування.
- мікстуру, що містить 200,0 г відвару з 20,0 г плодів крушини та 20,0 г сиропу ревеню. Призначити по 1 ст.л. 3-4 рази на день.
- мікстуру, що містить 3,0 г оксиду магнію, 20,0 цукрового сиропу та 130,0 дистильованої води. Призначити по 1 десертній ложці 4 рази на день.
- мікстуру, що містить 5,0 білої глини, 100,0 г слизу крохмалю, 3 краплі опійної настоянки. Призначити по 1 десертній ложці кожні 3 години.

- мікстуру, що складається з 0,15 г кодеїну фосфату, по 3,0 г амонію броміду, калію броміду та натрію броміду, 20,0 г води м'яти перцевої, 200 мл води дистильованої. Призначити по 1 ст. л. 2-3 рази на день
- пасту, що містить 5,0 г борної кислоти, 25,0 г оксиду цинку, 45,0 г нафталанової мазі, 25,0 г пшеничного крохмалю. Призначити для зовнішнього застосування.
- порошок, що містить 10,0 г бисмуту галлату основного та 5,0 г тальку. Присипка.
- Призначити по 1 ст. л. на стакан окропу.
- цинку валерьянату 1,0 г, екстракту валеріани 3,0 г, маси пілюльної скільки потрібно, щоб утворилися пілюлі. Видати кількістю 60 доз. Призначити по 2 таблетці 2 рази на день.

A

abdōmen, inis n	живіт
abdominālis, e	черевний
ablatio, ōnis f	абляція, відділення, відшарування
abortus, us m	аборт
<i>a. criminalis</i>	кримінальний (злочинний) аборт
<i>a. spontaneus</i>	викидень
abscessus, us m	абсцес
absolūtus, a, um	абсолютний, повний
abstinentia, ae f	стриманість
accessus, us m	припадок
accretio, ōnis f	приріст
acidōsis, is f	ацидоз, збільшення вмісту кислих речовин у крові і тканинах
acne, es f	вугор (шкіряний)
acquisītus, a, um	придбаний
actīvus, us m	активний
actus, us m	акт, дія
acūtus, a, um	гострий
ad (<i>прійм. з Acc.</i>)	до, для, при
adenomatōsis, is f	аденоматоз
adenovirālis, e	аденовірусний
adipositas, ātis f	ожиріння
adipōsus, a, um	жировий, жирний
adnexītis, īdis f	аднексит, запалення придатків матки
aegrōtus, i m	хворий, пацієнт
aequālis, e	рівний, однаковий
aëg, aëris m	повітря
agenesia, ae f	агенезія, природжена відсутність або недорозвинення органу або частини тіла
agger, ēris m	потовщення, ущільнення
aggravatio, ōnis f	аггравація, перебільшення хворобливих явищ
albinismus, i m	альбінізм, депігментація
alimentarius, a, um (alimentāris, e)	аліментарний, харчовий, поживний
allergia, ae f	алергія, незвичайна реакція організму
allergicus, a, um	алергічний
allergōsis, is f	алергоз
alternans, ntis	той, що чергується, переміжний
altus, a, um	високий
albinismus, i m	альбінізм, депігментація
amelia, ae f	амелія, вроджена відсутність кінцівки або її частини
amphorophonia, ae f	амфорофонія, дихальний шум, що має металевий відтінок
amputatio, ōnis f	ампутація, відсікання кінцівки, її частини або деяких органів
anaemia, ae f	анемія, недокрів'я
angīna, ae f	ангіна
angiogēnus, a, um	ангіогенний, викликаний судинною патологією
angiostenōsis, is f	ангіостеноз, звуження судини
angūlus, i m	кут
ankylōsis, is f	анкілоз
anorexia, ae f	анорексія, відсутність апетиту
anosmia, ae f	аносмія, відсутність нюху
anoxia, ae f	аноксія, кисневе голодування

anthropometria, ae f	антропометрія, вимірювання людського тіла
antirabīcus, a, um	антирабічний, спрямований проти сказу
antitetanīcus, a, um	протиправцевий
anus, i m	анус, задній прохід
aorta, ae f	аорта
apertus, a, um	відкритий
aplasia, ae f	аплазія, повне або часткове недорозвинення будь якого органу або тканини
aplastīcus, a, um	апластичний
arcus, us m	дуга
arteria, ae f	артерія
arteriītis, īdis f	артеріїт
articulatio, ōnis f	суглоб
artificālis, e	штучний
ascariđōsus, a, um	аскаридозний
ascītes, ae m	асцит
asphyxia, ae f	асфіксія, ядуха
asphyxīcus, a, um	асфіксичний
aspiratio, ōnis f	аспірація, вдихання
assimilatio, ōnis f	засвоєння, пристосування
asthenīcus, a, um	астенічний
asthma, ātis n	астма
asthmaticūsus, a, um	астматичний
asystolia, ae f	асистолія, різке послаблення скорочень серцевого м'язу
atelectāsis, is f	ателектаз, спадання легкого
atherosclerōsis, is f	атеросклероз
athetōsis, is f	атеоз
atonia, ae f	атонія, відсутність тонусу
atresia, ae f	атрезія, відсутність природного отвору
atrium, i n	передсердя
atrophia, ae f	атрофія, відсутність харчування
atypīcus, a, um	атиповий, незвичайний
auscultatio, ōnis f	ауксультация
avitaminōsis, is f	авітаміноз, вітамінна недостатність

В

bacillus, i m	паличка
b. dysentericus	дизентерійна паличка
bacteriālis, e	бактеріальний
benignus, a, um	доброякісний
bicornis, e	двурогий
bigemīnus, a, um	подвійний, здвоєний
bilaterālis, e	двосторонній
biliāris, e	жовчний
bilirubinaemia, ae f	білірубінемія, вміст жовчного пігменту в крові
biopsia, ae f	біопсія
blennorrhoea, ae f	бленорея
brachialis, e	плечовий
bradysystolia, ae f	брадісистолія, уповільнене серцебиття у фазі скорочення
bronchiālis, e	bronхіальний
bronchiolītis, īdis f	bronхіоліт, запалення бронхіол
bronchītis, īdis f	bronхіт
bucca, ae f	щока

bulimia, ae f
bullā, ae f
bursītis, īdis f

cachexia, ae f
caecītās, ātis f
cancer, cri m
caput, ītis n
carcinōma, ātis n
carcinomatōsus, a, um
cardiopulmonālis, e
cardiovasculāris, e
caries, ēi f
catarrhālis, e
catarrhus, i m
cavernōsus, a, um
celer, ēris, ēre
cerebrālis, e
cerebrospinālis, e
cerēbrum, i n
cervix, īcis f
choledōchus, a, um
cholelithiāsis, is f
chondromatōsis, is f
chronīcus, a, um
chroniosepsis, is f
cibus, i m
cirrhōsis, is f
claudicatio, ōnis f
clausus, a, um
clavus, i m
climacterīcus, a, um
clunis, is f
clunes praeviae
coagūlum, i n
colīca, ae f
collapsus, us m
collum, i n
colon, i n
columna, ae f
c. vertebrālis
coma, ātis n
commotio, ōnis f
commūnis, e
complētus, a, um
complicatio, ōnis f
compressio, ōnis f
congenītus, a, um
congestīvus, a, um
conjunctivītis, īdis f
conservatīvus, a, um
constipatio, ōnis f

булімія
булла, водяна бульбашка
бурсит, запалення суглобної сумки

С

кахексія, виснаження
сліпота
рак
голова
карцинома, ракова пухлина
карціноматозний, раковий
серцево-легеневий
серцево-судинний
карієс, костоїда, руйнування кісткової тканини зуба
катаральний
катар
кавернозний, печеристий
швидкий
церебральний, мозковий
спинномозковий
великий головний мозок
шия, шийка
жовчний (про протоку)
холелітіаз, жовчнокам'яна хвороба
хондроматоз
хронічний
хроніосепсис, повільно плинне септичне захворювання
їжа
цироз
кульгавість
закритий
мозоль
клімактеричний
сідниця, таз
сідничне передлежання
згусток
коліка
колапс
шия, шийка
ободова кишка
стовп
хребет
кома
струс
загальний, звичайний, простий
повний
ускладнення
компресія, утиск, стиснення
вроджений
застійний
кон'юктивіт, запалення сполучної оболонки ока
консервативний, той, що зберігає
запор

constitutio, ōnis f	конституція, будова
constitutionālis, e	коституціональний
continuus, a, um	постійний
contra (<i>прійм. з Acc</i>)	проти
contractura, ae f	контрактура
contratussīvus, a, um	протикашльовий
contusio, ōnis f	контузія, удар
cor, cordis n	серце
cornuālis, e	роговий
coronarius, a, um	коронарний, вінцевий
corpus (ōris n) alienum	чужорідне тіло
corticālis, e	кірковий
crepitatio, ōnis f	крепітація
criminālis, e	кримінальний, злочинний
crouppōsus, a, um	крупозний
crus, cruris n	гомілка
cryptorchismus, i m	крипторхізм, затримання яєчка в черевній порожнині
curabīlis, e	виліковний, той, що підлягає лікуванню
curatio, ōnis f	лікування
cutanēus, a, um	шкірний
cutis, is f	шкіра
cyanoticus, a, um	синюшний
cyclus, i m	цикл
cysta, ae f	кіста

D

decubītus, us m	пролежень
decurrēns, ntis	той, що протікає, поточний
decursus, us m	перебіг, проходження, розвиток
defecatio, ōnis f	дефекація
deficiens, ntis	недостатній, неповний
deformans, ntis	деформуючий
dehelminthisatio, ōnis f	дегельмінтизація, вигнання глистів
dementia, ae f	слабоумство
descensus, us m	опущення
desensibilisatio, ōnis f	десенсибілізація
desmurgia, ae f	десмургія
desquamatio, ōnis f	десквамація, злущування, лущення
deviatio, ōnis f	девіація, викривлення
diabētes, ae m	діабет
diabetīcus, a, um	діабетичний
diagnōsis, is f	діагноз
diaphragmālis, e	діафрагмальний, що відноситься до діафрагми
diarrhoea, ae f	діарея
diathēsis, is f	діатез
differens, ntis	диферентний, що розрізняються
difficultas, ātis f	утруднення
diffūsus, a, um	дифузний, поширений, розлитий
dilatatio, ōnis f	розширення, розтягнення
diphtheria, ae f	дифтерія
discus, i m	диск
disseminātus, a, um	розсіяний

dissimilātus, a, um	той, що відрізняється, різноманітний
distractio, ōnis f	розтягнення, розширення
diverticulum, i n	дивертикул
divīnus, a, um	божественний
<i>morbus d.</i>	падуча хвороба, епілепсія
dolor, ōris m	біль, хворобливість
dolorōsus, a, um	больовий, болісний
ductus, us m	протока
duodenogastrālis, e	дванадцятипало-шлунковий
duodēnum, i n	дванадцятипала кишка
duplex, ĩcis	подвійний
durus, a, um	твердий, міцний
dysbacteriōsis, is f	дизбактеріоз, порушення бактеріальної флори кишечника
dysenteria, ae f	дизентерія, розлад кишечника
dyspepsia, ae f	дисперсія, розлади травлення
dysplasia, ae f	дисплазія, порушення розвитку
dystonia, ae f	дистонія, порушення тону

E

eczēma, ātis n	екзема
elephantīasis, is f	елефантіаз, слоновість
emboliformis, e	емболіформний, пробковидний
emēsis, is f	блювота
emetīcus, a, um	блювотний
enanthēma, ātis n	енантема
encephalītis, ĩdis f	енцефаліт
<i>e. acarinarum</i>	кліщовий енцефаліт
encephālon, i n	головний мозок
endaortītis, ĩdis f	ендаортит, запалення внутрішньої стінки артерії
endogēnus, a, um	ендогенний, той, що виникає всередині організму
epicrisis, is f	епікриз
epidemīcus, a, um	епідемічний
epileptīcus, a, um	епілептичний
epistāxis, is f	носова кровотеча
epithelium, i n	епітелій
equinus, a, um	кінський
erosio, ōnis f	ерозія, роз'їдання
eruptio, ōnis f	висип, висипання
erysipēlas, ātis n	рожа, рожисте запалення шкіри
erysipelatōsus, a, um	бешиховий
erythēma, atis n	еритема
<i>et (сполучник)</i>	і
eutrophia, ae f	еуротрофія, здоровий зовнішній вигляд
eutrophīcus, a, um	еуротрофічний
evacuatio, ōnis f	евакуація, видалення
evolutio, ōnis f	розвиток
evulsio, ōnis f	вивих
exacerbatio, ōnis f	загострення
examinatio, ōnis f	обстеження, дослідження
excoriatio, ōnis f	кровоточивість

exogēnus, a, um
exophthalmus, i m
expectoratio, ōnis f
expulsio, ōnis f
exsiccōsis, is f
exsudatio, ōnis f
exsudatīvus, a, um
extensio, ōnis f
extirpatio, ōnis f
extractio, ōnis f
extrasystole, es f
extrauterīnus, a, um
extravasatio, ōnis f
exulcerans, ntis

facies, ēi f
fastidium, i n
febris, is f
ferīnus, a, um
fibrillatio, ōnis f
fibrinōsus, a, um
fistūla, ae f
flavus, a, um
focālis, e
focus, i m
foetor, ōris m
f(o)etus, us m
fontaneus, a,
umfractūra, ae f
f. aperta
f. clausa
f. complicāta
fremītus, us m
f. vocalis
functionālis, e
fungicīdus, a, um
furunculōsis, is f
furuncūlus, i m
fuscus, a, um

gangraena, ae f
gestatio, ōnis f
gaster, tris f
gastroesophagēus, a, um
genu, us n
gibbus, i m
gingīva, ae f
glandūla, ae f
g. suprarenalis
glaucomā, atis n
gravatio, ōnis f
gravidā, ae f
graviditas, atis f
grippus, i m
gustatorius, a, um
gynaekologicus, a, um

екзогенний, що виникає впливом зовнішніх факторів
екзофтальм, витрішкуватість
відхаркування
вигнання
зневоднення
виділення ексудату
ексудативний, пов'язаний з виділенням ексудату
розтягнення
екстирпація, повне видалення органу, викорінення
витяг
екстрасистола, додатковий (передчасне) скорочення серця
позаматковий
крововилив, кровотеча
виразковий

F

обличчя
огида, неприйняття
лихоманка
гавкаючий
фібриляція, мерехтіння
фібринозний, волокнистий
фістула, свищ
жовтий
вогнищевий
вогнище, центр
поганий запах, сморід
плід
фонтанний, рясний, неприборканий
перелом
відкритий перелом
закритий перелом
ускладнений перелом
шум, шепіт, бурмотання
голосове тремтіння
функціональний
протигрибковий
фурункульоз
фурункул
темний, чорно-бурий, чорнуватий

G

гангрена
вагітність
шлунок
шлунково-стравохідний
коліно
горб
десна
залоза
наднирник
глаукома
скрута, тяжкість
вагітна (жінка)
вагітність
грип; = *influenza, ae f*
смаковий
гінекологічний

habituālis, e
habitus, us m
haematogēnus, a, um
haemolyticus, a, um
haemoptoë, es f
haemorrhagicus, a, um
hecticus, a, um
helminthicus, a, um
helminthus, i m
hepar, ātis n
hepatitis, idis f
hereditarius, a, um
hernia, ae f
herpes, etis m
herpeticus, a, um
herpetiformis, e
hordeolum, i n
horizontalis, e
humidus, a, um
humor, oris m
hydrops, opis m
hyperglycaemicus, a, um
hyperreflexio, onis f
hypertrophia, ae f
hypophysarius, a, um
hypoxia, ae f

iatrogēnus, a, um
ichthyosis, is f
icterus, i m
ictus, us m
ileum, i n
ileus, i m
immatūrus, a, um
imminens, ntis
imminentia, ae f
immobilitas, ātis f
impetigo, inis f
implantatio, onis f
implēnus, a, um
impressio, onis f
incarceratio, onis f
incisio, onis f
incisus, a, um
incomplētus, a, um
incubatīvus, a, um
incurabilis, e
induratio, onis f
indurātus, a, um

Н

звичний
габітус, зовнішній вигляд, зовнішність, статура
гематогенний
гемолітичний
гемоптоє, кровохаркання
геморагічний
виснажуючий
глистовий
гельмінт, глист
печінка
гепатит
спадковий
грижа
герпес
герпетичний
герпетиформний
ячмінь
горизонтальний
вологий
волога, рідина
водянка
гіперглікемічний
гіперрефлексія
гіпертрофія
гіпофізарний
гіпоксія, киснєве голодування

І

див. iatrogēnus
іхтіоз, зроговіння шкіри
жовтяниця
удар, повштовх
клубова кишка
кишкова непрохідність
незрілий;
загрозливий
загроза
імобільність, нерухомість
імпетиго
імплантація, впровадження, вживлення
неповний
вдавлення
обмеження, защемлення
різь
різаний
неповний
інкубаційний
що не підлягає лікуванню, невиліковний
затвердіння
ущільнений, щільний

inedia, ae f	голодування
inertia, ae f	інерція, бездіяльність, млявість
<i>i.uterīna</i>	слабкість родової діяльності
infantilis, e	інфальтивний, дитячий
infantilismus, i m	інфантилізм
infarctus, us m	інфаркт
infectio, ōnis f	інфекція, зараження
infectiōsus, a, um	інфекційний
inflammatio, ōnis f	запалення
inguinālis, e	паховий
inoperabilis, e	інооперабельний, той, що не підлягає операції
inordinātus, a, um	безладний, мимовільний
inspectio, ōnis f	огляд
insufficientia, ae f	недостатність
insultus, us m	інсульт
intermittens, ntis	інтермітуючий, переміжний
internus, a, um	внутрішній
intertrigo, ĩnis f	попрілість
interventriculāris, e	міжшлуночковий
intervertebrālis, e	міжхребетний
intoxicatio, ōnis f	інтоксикація, отруєння
intracranīālis, e	внутрішньочерепний
intubatio, ōnis f	інтубація
invaginatio, ōnis f	інвагінація
invasio, ōnis f	інвазія, впровадження, вторгнення
inversus, a, um	зворотний, оборотний
inveterātus, a, um	
irregulāris, e	нерегулярний, нестабільний
ischaemia, ae f	ішемія
ischaemicus, a, um	ішемічний
ischuria, ae f	ішурія, затримка сечі
J	
jatrogēnus, a, um	ятрогенний, що виник в результаті впливу на хворого словом або дією лікаря
juvenilis, e	юнацький
K	
kyphosis, is f	кіфоз
L	
labium, i n	губа
labor, ōris m	праця, робота; тут: перейми
<i>labores parturientes</i>	родові перейми
lac, lactis n	молоко
lacerātus, a, um	рваний
laesio, ōnis f	порушення, пошкодження
laesus, a, um	порушений
laryngotracheītis, ĩdis f	ларинготрахеїт
latens, ntis	латентний, прихований
lentus, a, um	повільний, тут: затяжний
leptomeningītis, ĩdis f	лептоменінгіт
leucocytōsis, is f	лейкоцитоз, множинність лейкоцитів у крові, (білокрів'я)
leucolĳsis, is f	лейколіз, руйнування лейкоцитів

lichen, ēnis m
lipōma, ātis n
liquor, ōris m
lobāris, e
longitudinālis, e
lordōsis, is f
lumbāgo, ĩnis f
lumbālis, e
lupus, i m
l. erythematōsus
luxatio, ōnis f

macūla, ae f
magnus, a, um
major, jus
malignus, a, um
mamma, ae f
manuālis, e
marasmus, i m
marmorātus, a, um
massa, ae f
massīvus, a, um
mastītis, ĩdis f
matutīnus, a, um
medicamentōsus, a, um
medicamentum, i n
medicinālis, e
medicōsus, a, um
medius, a, um
oītis media
membrana, ae f
m. tympanīca
membrum, i n
mentālis, e
mercurialismus, i m
microclysma, ātis n
mitrālis, e
mobilitās, ātis f
mollis, e
mongolismus, i m
morbidity, ātis f
morbilli, ōrum m
morbus, i m
m. Botkini
mors, mortis f
morsus, a, um
mortuositas, ātis f
motio, ōnis f
mucōsa, ae f
multiplex, ĩcis
murmur, ōris n
muscūlus, i m

лишай
ліпома
рідина
частковий, односторонній
поздовжній
лордоз
люмбаго
поперековий
вовк, тут: вовчак
червоний вовчак
вивих

М

пляма
великий, тут: рясний
великий, більший
злоякісний
молочна залоза
мануальний, ручний
маразм
мармуровий
маса
масивний, рясний, поширений, множинний
мастит, запалення молочної залози
ранковий
медикаментозний
медикамент, ліки
медичний, лікувальний
лікувальний
середній
запалення середнього вуха
мембрана, перетинка
барабанна перетинка
член, кінцівка
ментальний, розумовий
меркуріалізм, отруєння ртуттю
мікроклізма
мітральний, двостулковий
мобільність, рухливість
м'який
монголізм, застаріла назва хвороби Дауна
захворюваність
кір
хвороба, захворювання
хвороба Боткіна
смерть
вкушений
смертність
рух
слизова (оболонка)
множинний
шум, бурмотання
м'язи

myocardium, i n

naevus, i m

nanismus, i m

nanus, i m

naturalis, e

nausēa, ae f

necrōsis, is f

necroticus, a, um

neonātus, i m, f

nephros, is f

neurodermitis, idis f

neuropathicus, a, um

neurotoxicus, a, um

neurotrōpus, a, um

nodulosus, a, um

nodus, i m

normalis, e

nycturia, ae f

obesitas, atis f

obligatus, a, um

obliteratio, onis f

obnubilatio, onis f

obstipatio, onis f

obstructio, onis f

obstructivus, a, um

obtusus, a, um

occipitalis, e

occlusio, onis f

oculus, i m

odor, oris m

oedema, atis n

olfactorius, a, um

organon, i n

os, oris n

os, ossis n

osseus, a, um

ostium, i n

ovarium, i n

oxaluria, ae f

ozaena, ae f

pallidus, a, um

pallor, oris m

palpatio, onis f

palpebra, ae f

papilla, ae f

papulosus, a, um

paralýsis, is f

міокард, серцевий м'яз

N

невус, рідна пляма

нанізм

карлик

натуральний, природний

нудота

некроз, омертвіння

некротичний

немовля

нефроз

нейродерміт

невропатичний

нейротоксичний

нейротропний

вузликовий

вузол

нормальний

ніктурія, нічне нетримання сечі

O

надмірна повнота, ожиріння

обов'язковий

зрощення

помутніння

запор

обструкція

обструктивний, утруднений

ослаблений

потиличний

оклюзія, замикання, закривання

око

запах

набряк

нюховий

орган

рот

кістка

кістковий

гирло

яєчник

оксалурія, виділення з сечею оксалатів

озена

P

блідий, білий

блідність

пальпація

віко

сосочок

папульозний

параліч

parenterālis, e	парентеральний
parēsis, is f	парез, неповний параліч
parotītis, īdis f	паротит, свинка, запалення привушних залоз
partiālis, e	парціальний, частковий
partus, us m	пологи
<i>p. matūrus</i>	зрілі (своєчасні) пологи
<i>p. praematurus</i> (<i>immaturus, praecox</i>)	незрілі (передчасні ранні) пологи
<i>p. rapidus</i>	швидкі пологи
<i>p. spontaneus</i>	спонтанні (мимовільні) пологи
<i>p. serotīnus</i>	запізнілі пологи
pastosītas, ātis f	пастозність
pathologia, ae f	патологія
pathologīcus, a, um	патологічний
pediculōsis, is f	педикульоз
pendūlus, a, um	висячий
per (<i>прийм. з Acc.</i>)	через, за допомогою
percussio, ōnis f	перкусія
perforans, ntis	прободаючий
perforatio, ōnis f	перфорація, прорив
pericarditis, īdis f	перикардит
perinatālis, e	перинатальний, внутрішньоутробний
perineum, i n	промежина
periōdus, i f	період
permanens, ntis	перманентний, постійний, постійно повторюваний
pernicies, ēi f	загибель
pertussis, is f	коклюш
petechia, ae f	потехія, точковий крововилив
pharyngītis, īdis f	фариніт, запалення глотки
phasis, is f	фаза, стадія, період
phlegmōne, es f	флегмона
phthisīcus, a, um	фтізичний, сухотний
placenta, ae f	плацента, дитяче місце
planus, a, um	плоский
plasma, ātis n	плазма, щось розвинуте, утворення
plenus, a, um	повний, наповнений
plexus, us m	сплетіння
plica, ae f	складка
pneumectasia, ae f	пневмектазія
pneumonia, ae f	пневмонія, запалення легенів
<i>p. crouppōsa</i>	крупозна пневмонія
<i>p. lobulāris (focālis)</i>	вогнищева пневмонія
<i>p. dextra (sinistra)</i>	пневмонія правостороння (лівостороння)
<i>p. bilaterālis</i>	двустороння пневмонія
<i>p. aspirans</i>	аспіраційна пневмонія
<i>p. interstitiālis</i>	інтерстиціальна (застійна) пневмонія
<i>p. segmentaria</i>	сегментарна пневмонія
polliakiuria, ae f	сечоспускання
pollinōsis, is f	поліноз, сінна лихоманка
polypus, i m	поліп
polytopīcus, a, um	множинний, поширений
post (<i>прийм. з Acc.</i>)	після
postabortīvus, a, um	постабортивний, що відбувся після (внаслідок) аборту
posthaemorrhagīcus, a, um	постгеморагічний

posthypoxicus, a, um	постгіпоксичний
postmortalis, e	по смертний
postoperativus, a, um	післяопераційний
posttraumaticus, a, um	посттравматичний
praecox, ōcis	ранній, передчасний
prae febrilis, e	префібрильний, предліхорадний
praeinfarcticus, a, um	передінфарктний
praematurus, a, um	недостиглий, передчасний
praemortalis, e	передсмертний
praepatellaris, e	препателлярний, що знаходиться перед колінною чашкою
primarius, a, um	первинний
probabilis, e	попередній, ймовірний
professionālis, e	професійний
profundus, a, um	глибокий
prognōsis, is f	прогноз, попереднє впізнавання
progressivus, a, um	прогресивний
prolapsus, us m	пролапс
propendens, ntis	звішуватися, відвислий
prophylacticus, a, um	профілактичний
protractus, a, um	переношений
protrusio, ōnis f	протрузія, випинання
prurigo, ĩnis f	почесуха
pseudocēle, es f	псевдо грижа
psoriāsis, is f	псоріаз
psychogenus, a, um	психогенний, зумовлений психікою
pubertas, ātis f	статеве дозрівання, статева зрілість
puer, ěri m	дитина, дитя; хлопчик
puerilis, e	дитячий
puerperālis, e	родовий, той, що належить до пологів
pulmo, ōnis m	легке
pulsans, ntis	пульсуючий
pulsus, us m	пульс
<i>p. celer</i>	швидкий пульс
<i>p. tardus</i>	повільний пульс
<i>p. rarus</i>	рідкий пульс
<i>p. (ir) regulāris</i>	(не)регулярний пульс
<i>p. plenus</i>	повний (гарного наповнення) пульс
<i>p. vacuus (inānis)</i>	порожній (поганого наповнення) пульс
<i>p. altus</i>	високий пульс
<i>p. durus</i>	твердий пульс
<i>p. mollis</i>	м'який пульс
<i>p. magnus</i>	сильний пульс
<i>p. parvus</i>	слабкий пульс
<i>p. bigemīnus</i>	подвійний пульс
<i>p. alternans</i>	змінний пульс
<i>p. aequālis</i>	рівний пульс
<i>p. diffērens</i>	нерівний (аретмічний) пульс
punctātus, a, um	точковий
punctio, ōnis f	пункція, прокол
punctus, a, um	колотий
purpura, ae f	пурпура, множинні крововиливи в шкірі
purulentus, a, um	гнілий
pus, puris n	гній
pustula, ae f	пустула

putrīdus, a, um

r(h)achitīcus, a, um

r(h)achītis, idis f

rabies, ēi f

radiohumerālis, e

ramus, i m

rapīdus, a, um

rarus, a, um

recidīvus, a, um

rectum, i n

recurrens, ntis

reflectorius, a, um

reflexus, us m

refluxus, us m

remedium, i n

remissio, ōnis f

ren, renis m

renālis, e

renoprīvus, a, um

repositio, ōnis f

resectio, ōnis f

respiratio, ōnis f

respiratorius, a, um

retardatio, ōnis f

retentio, ōnis f

reticulāris, e

retropharyngēus, a, um

rheumatīcus, a, um

rheumatismus, i m

rheumocardītis, idis f

rigiditas, ātis f

r(h)onchus, i m

roseus, a, um

rubeōla, ae f

ruber, bra, brum

ruptūra, ae f

salivatio, ōnis f

saturnismus, i m

scabies, ēi f

scapūla, ae f

scarlatīna, ae f

sclerōsis, is f

sclopetarius, a, um

scoliōsis, is f

scorbutus, i m

scrotum, i n

secretio, ōnis f

sectio, ōnis f

s. caesarea

secundarius, a, um

seminīfer, ěra, ěrum

senilis, e

sensibilitas, ātis f

separatio, ōnis f

гнильний

R

рахітичний

рахіт

сказ

променоплечовий

гілка

швидкий

рідкісний

рецидивний, відновлюючий

пряма кишка

рекурентний, поворотний

рефлекторний

рефлекс, реакція у відповідь

рефлюкс

засіб

ремісія

нирка

нирковий

ренопрівний, зумовлений відсутністю нирки

вправлення

резекція, видалення частини органу чи анатомічного

утворення

респірація, дихання

дыхальний

ретардація, уповільнення

ретенція, затримка

сітчастий

заглотковий

ревматичний

ревматизм

ревмокардит

ригідність

хрип

рожевий

червоний

розрив

S

салівація, слинотеча

сатурнізм, отруєння свинцем

короста

лопатка

скарлатина

склероз

вогнепальний

сколіоз

скорбут, цинга

мошонка

секреція, виділення

розтин, розріз

кесарів розтин

вторинний

насіннєвий

старечий

чутливість

відділення, від'єднання

sepsis, is f	сепсис
septicus, a, um	септичний
septum, i n	перегородка
serosus, a, um	серозний, сироватковий
serotinus, a, um	пізній
serum, i n	сироватка
seu (сполучник)	або
siccus, a, um	сухий
sideroprivus, a, um	сідеропривний, залізодефіцитний
siderosis, is f	сідероз, відкладення заліза в тканинах
sigmoideus, a, um	сигмовидний
signum, i n	знак, ознака
similis, e	схожий
singultus, us m	гикавка
situs, us m	розташування
somnolentia, ae f	сонливість
sonor, oris m	звук, шум
sonorus, a, um	низький, звучний
spasmus, i m	спазм, судома
sphaerocyticus, a, um	сфероцитарний
spontaneus, a, um	спонтанний, мимовільний
spurius, a, um	помилковий
sputum, i n	мокротиння
stadium, i n	стадія, період
staphylococcicus, a, um	стафілококовий
stasis, is f	стаз, застій, зупинка
status, us m	статус, положення, стан
stenosis, is f	стеноз, звуження
sterilitas, atis f	стерильність, безплідність
stomatomycosis, is f	стоматомікоз, молочниця слизової рота
strabismus, i m	страбізм, косоокість
streptococcicus, a, um	стрептококовий
stressus, us m	стрес, потрясіння, струс
struma, ae f	зоб
stupor, oris m	ступор, заціпеніння
subacutus, a, um	підгострий
subcutaneus, a, um	підшкірний
subicterus, i m	жовтушність легкого ступеня
subilans, ntis	високий (про звуки)
subitus, a, um	раптовий, несподіваний
subluxatio, onis f	підвивих
sudorifer, era, erum	потовий
superior, ius	верхній
supravaginalis, e	надпівхова
surditas, atis f	глухота
surdmutitas, atis f	глухонімота
symptoma, atis n	симптом
syncope, es f	непритомність
syndromum, i n	синдром
systema, atis n	система

tachysystolia, ae f	тахісістолія, почастішання серцевого ритму на фазі скорочення
talocrurālis, e	гомілковоостопний
tardus, a, um	пізній
tensio, ōnis f	напруга, тонус
testis, is m	яєчко
tetania, ae f	тетанія
tetānus, i m	правець
textus, us m	тканина
thrombocytopenīcus, a, um	тромбоцитопенічний, зумовлений недоліком тромбоцитів крові
thorax, ācis m	груди, грудна клітка
thymus, i m	тимус, вилокочова залоза
thyreoprīvus, a, um	тіреопривний
tonsillītis, īdis f	тонзиліт
tonsurans, ntis	стригучий
totālis, e	загальний, повний
toxicōsis, is f	токсикоз
toxīcus, a, um	токсичний
trachea, ae f	трахея
tractus, us m	тракт, шлях, хід
transfusio, ōnis f	переливання
transmurālis, e	трансмуральний
transplantatio, ōnis f	трансплантація, пересадка тканини або органу
trauma, ātis n	травма, пошкодження
traumaticus, a, um	травматичний
tremor, ōris m	тремор
trepanatio, ōnis f	трепанация
trophīcus, a, um	трофічний
tropīcus, a, um	тропічний
tubālis, e	трубний
tuberculōsis, is f	туберкульоз
tuberculōsus, a, um	туберкульозний
tumor, ōris m	пухлина, припухлість, набрякання
turgor, ōris m	тургор
tussis, is f	кашель
typhus, i m	тиф
U	
ulceratio, ōnis f	виявлення
ulcerōsus, a, um	виразковий
ulcus, ēris n	виразка
undulātus, a, um	хвилеподібний
unguiformis, e	когтевідний
unilaterālis, e	односторонній
universālis, e	універсальний, загальний
urethra, ae f	уретра, сечівник
urīna, ae f	сеча
urticaria, ae f	кропив'янка
utērus, i m	матка
V	
vaccinālis, e	вакцинальний

vaccinatio, ōnis f	вакцинація, постановка щеплень
vaccīnum, i n	вакцина
vacuus, a, um	порожній, порожнистий
vaginōsis, is f	вагіноз
valva, ae f	клапан
valvūla, ae f	заслінка
varicella, ae f	вітряна віспа
varix, ĩcis m, f	варікс, розширена вена, венозний вузол
vasculāris, e	судинний
vasculitis, ĩdis f	васкуліт, запалення судин
vasculōsus, a, um	судинний
vegetovasculōsus, a, um	вегетосудинний
vena, ae f	вена
venter, tris m	живіт, черево
ventriculāris, e	шлуночковий
ventricūlus, i m	шлунок
vermiformis, e	червоподібний
verrūca, ae f	бородавка
verrucōsus, a, um	бородавчатий
verus, a, um	істинний
via, ae f	шлях, дорога
vibex, ĩcis f	вібекс, червона пляма
virālis, e	вірусний
viscus, ěris n	нутроці
vītiligo, ĩnis f	вітіліго
vītium, i n	порок
vivus, a, um	живий
volvūlus, i m	заворот кишок
vomītus us m	блювота
vulgāris, e	вульгарний, звичайний
vulneratio, ōnis f	поранення
vulnus, ěris n	рана
<i>v. punctum</i>	колота рана
<i>v. incĭsum</i>	різана рана
<i>v. lacerātum</i>	рвана рана
<i>v. morsum</i>	укушена рана
<i>v. sclopetarium</i>	вогнепальна рана
vulva, ae f	вульва, жіночі зовнішні статеві органи
vulvītis, ĩdis f	вульвіт, запалення органів промежини

X

xiphoideus, a, um	мечеподібний
--------------------------	--------------

Z

zoster, ěris	оперізуєчий
---------------------	-------------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Латинська мова та основи медичної термінології : нац. підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. / Л. Ю. Смольська [та ін.] ; за ред. Л. Ю. Смольської. - 3-тє вид., переробл. и допов. - Київ : Медицина, 2018. - 472 с.
2. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології: підручник (ВНЗ IV р. а.) / Л.Ю. Смольська, В.Г. Синиця, Д.Ю. Коваль-Гнатів та ін.; за ред. Л.Ю. Смольської. — К., 2018. — 472 с.

Додаткові:

1. Латинська мова та медична термінологія. Ч. I : Анатомічна термінологія: практикум для студ.-іноз. гром. I курсу мед. ф-тів / авт.-уклад. А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – 2-ге вид., доопрац. і доповн. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 107 с.
2. Латинська мова та медична термінологія. Ч. II : Клінічна термінологія : практикум для студ.-іноз. гром. I курсу мед. ф-тів / авт.-уклад. А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – 2-ге вид., доопрац. і доповн. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 81 с.
3. Латинська мова та медична термінологія. Ч. III : Фармацевтична термінологія : практикум для студ.-іноз. гром. I курсу мед. ф-тів / авт.-уклад. А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – 2-ге вид., доопрац. і доповн. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 97 с.
4. Латинська мова : практикум для студ.-іноз. гром. I курсу мед. та фарм. ф-тів / авт.-уклад. А.К. Куліченко, Ю.С. Скрипник, І.О. Хітрова. – 2-ге вид., доопрац. і доповн. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 96 с.
5. Lingua latina pharmaceutica=Фармацевтична латина: Lingua latina pharmaceutica=Фармацевтична латина: методичний посібник для самостійної роботи студентів (для спеціальностей 226 «Фармація, промислова фармація» та 226 «Фармація, промислова фармація» освітня програма «Технологія парфумерно-косметичних засобів») / уклад. : І. О. Хітрова, Ю. С. Скрипник. – Запоріжжя : [ЗДМУ], 2018. – 70 с.

Ел. ресурси:

1. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах. Скорочення в рецептах. Виписування рецептів. – Ел.ресурс: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/in_mow/classes_stud/uk/med/lik/ptn/htm
2. Рідкі лікарські форми (настої і відвари, слизі, емульсії, суспензії, мікстури, настойки, екстракти, новогаленові препарати). – Ел.ресурс: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/pharmakologia/classes_stud/uk/stomat/ntn/htm
3. Латинська хімічна номенклатура. – Ел.ресурс: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/in_mow/classes_stud/uk/pharm/prov_pharm/ptn/htm